STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 10850

POETISHE VERKE

Joseph Bovshover

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

י. באוושאווער.

פאעטישע. . ווערקע.

ארויסגעגעבען פון דער גרופע „פרייהייט".

לאנדאן, נאוועמבער, 1903.

דרוקעריי פון דער גרופע „פרייהייט".

י. באוושאווער.

...נאָבלער קאַמפּף, דו גיבסט מיר האָפנונג,
מאַכסט די שווערע צייטען גרינג:
אָהנע שטרעבען איז קיין לעבען,
און דו גיבסט עס מיר אַלסדינג...

מיין געבעט.

שטיל איין, אָ נאַטור, דיינע זיסע אַקאָרדען,
דיין גאָלדענע האַרפֿע שטיל איין!
דיין ליעד וויל מיין ליעבע צום שוואַכען ערמאָרדען,
עס ציהט אין דיין שוים מיך אַריין.

* *
*

איך וויל ניט אין דיינע מעלאָדישע ים'ען
דערטרינקען מיין ברענענדע זעעל;
די זילבערנע כוואַליעס זיי וועלען די פֿלאַמען
פֿערלעשען פֿון איהר אויפֿ'ן שטעל,—

* *
*

די פֿלאַמען, וואָס ברענען מיט האַס און מיט ליעבע
געצונדען פֿון ריינעם פֿערשטאַנד,
וואָס שטייגען אַרויף ביז די וואָלקען די טריבע
אין ווילדען וואולקאַנישען בראַנד.

אָה, לאָז מיך, נאַטור, מיין געליעבטע, מיין זיסע,
בעדעק, אָה, דיין היממלישע ברוסט!
דיין אַטהעם, דיין הויך איז פֿאַר מיר יעצט אַ תפיסה!
איך טאָהר ניט פֿערזינקען אין לוסט!

* *
*

איך טאָהר ניט—און מעג איך עס טויזענד מאָהל וועלען,
דען דאָרטען...אָה, שרעקליך! בעטראַכט,
ווי ס'טרינקען זיך טויזענדער מענשליכע זעעלען
אין פֿינסטערען אַבגרונד דער נאַכט.

* *
*

אָה, זעה! דאָרט זיי זינקען אין טייבען פֿון טרערען,
זיי שלאָפֿען בעדעקט פֿון טומאַן...
זיי קענען דעם רוף פֿונ'ם צייט-ווינט ניט הערען,
צו ברעכען די שיף פֿון טיראַן.

* *
*

אַהין וויל איך וואַרפֿען מיין זעעלע מיט פריידען,
אַהין, ביז צום פֿינסטערען שלונד—
און זאָל זי מיט שטאָרמען פֿון פֿייער בעקליידען
דעם טיעפֿען, דעם שוויינענדען גרונד.

* *
*

זאָל נעהמען דאָרט קאָכען, און שוימען, און מישען,
זאָל שטייגען צום וואָלקען דער דאַמפף—
זאָלען אויך אין דער לופֿט זיך די כוואַליעס צוגיסען
זאָל שטורמיש בעגינען דער קאַמפף!

* *
*

און זאָלען צושמעלצען די וואַרימע פאַרעם
דעם שאַטען, וואָס דעקט צו דאָס ליכט;

זאָלען ווערען צושפּאָלטען, צוריסען די כּמאַרעס,
זאָל צייגען די זון איהר געזיכט...

* *
*

זאָל גלענצען, בעלייכט פֿון די גאָלדענע שטראַהלען,
דער טהוי אויף די בלומען אין פֿעלד;
זאָל טרינקען פֿון לעבענס פֿאַרפֿומיגע קוואַלען
די מענשהייט מיט פֿרייד אויף דער וועלט...

* *
*

ערשט דאַן, אָה, נאַטור, וועל איך האַלדזען און קוסען
דעם זאַמד, וועלכער רוהט אויף דיין טריט—
דערטרינקען מיין זעעלע און דיינע געניסען
מיט רוהיגען, זיסען געמיטה...

ביי׳ן שרייבען.

איך בין מיר געזעסען אַליין אין מיין צימער
פֿערטיעפֿט אין געדאַנקען, פֿער׳חלום׳ט, ווי אימער,
און האָב מיט׳ן פֿעדער געצאַצקעט די גראַמען,
מיין ליעדעל זאָל קלינגען האַרמאָניש צוזאַמען.

* *
*

איך האָב די זשאַרגאָנישע ווערטער געקליעבען
פֿיעל מאָהל יעדע שורה אַלץ איבערגעשריעבען,
פֿיליכט וועט דער טאַקט מוזיקאַלישער קלינגען
ווייל היינטיגע צייטען... מי וויל, מי זאָל זינגען...

אַזוי האָב איך גאַנץ לאַנג געזוכט און געגריבעלט,
די הילצערנע ווערטער געהאַקט און געהובעלט,
ביז...פּלוצלינג, איך הער אַ געדויש, אַ געפּילדער,
אַ ש־ייען, אַ ליאַרעמען, אַלץ ווילדער אונד ווילדער.

* *
*

מיר האָט זיך געדוכט אין די ערשטע סעקונדען,
איך בין אין אַ ים אין אַ טיעפען פערשוואונדען
און איבער מיין קאָפּ הער איך קלאַפּענדיג פּאָהרען
דעם ווינד אויף די כוואַליעס מיט שטירמישען צאָרן.

* *
*

מיר האָט זיך געדוכט, אַז די ערד איז צופּאַלען
אין טויזענדע שטיקלאַך מיט שרעקליכע קנאַלען,
נאָר באַלד, די מינוט, בין איך צו זיך געקומען
איך האָב אין טומעל אַ שטיממע פערנומען:

* *
*

„וואָס זיצסטו, דו נאַר, זאָ פערטיעפט אין דיין חלום?
דיין ליעדעל איז גאָר נישט, איז הבל הבלים,
אונז ווערטו אין לעבען ניט קענען בעגרייפען,
מעגסט טויזענדער מאָל נאָך די ווערטער פאַרשלייפען."

* *
*

„אונז ווילסטו אין שורות און פערזען פערצאַמען,
פאַרשיינען, פאַרפוצען, פאַרגלעטען מיט גראַמען!
דו נאַר! ניין, ניט אונז וועסטו קענען בעשרייבען!
מעגסט וואָכען און יאָהרען נאָך גריבלען און קלייבען."

* *
*

„די מעגסט אויף די בערג פון געדאַנקען אומפּליהען
צושפּרייט אויף דער פליגעל—פּוהר דער פאַנטאַזיען

און וועלען אונז ריכטיג, נאַטירליך באַדענקען,
ווערט אַלץ אונזער שטראָם פֿון דיין אָרט דיך פֿאַרשווייַנקען.

* *
*

....

* *
*

ווער זייט איהר, אָה זאָגט, איהר געהיימע געשפֿענסטער?
ענטפֿלעקט אייך פֿאַר מיר, אין מיין הויז, נעבען פֿענסטער—
„מיר וועלען דעם נאָמען דיר אונזערען זאָגען:
מיר זיינען די צרות, מיר זיינען די פלאָגען!"...

און אימער נאָך!

און אימער נאָך, אימער נאָך, אימער נאָך ליידט איהר;
און אימער נאָך שקלאַפֿען פֿערוואָגעלטע זייט איהר;
און פֿרייהייט און וואָהלשטאַנד אויף "פֿריי זופּ" פֿערבייט איהר;
און אייערע מענשליכע רעכטע פֿערשפּייט איהר;
און יעטוועדען אויפֿשטאַנד מיט אימה פֿערמיידט איהר;
און אונזערע בעסערע לעהרען פֿערשרייט איהר;
און אימער נאָך, אימער נאָך, אימער נאָך ליידט איהר,
און אימער נאָך שקלאַפֿען פֿערוואָגעלטע זייט איהר!—

אמאר און דיא פרייהייט.

עס נייגט זיך די זונן צו פֿערזינקען
אין ים, אין דעם שפּיגעלדיג גלאַטען,
אויף וועלכע די נעכטליכע שאַטען
פֿערשפּרייטען זיך לאַנגזאַם און ווינקען...

און גאָלדענע וואָלקען-פֿיגורען
מאָהלט אויס נאָך די זינקענדע זאָננע,
און טרעט אָפּ איהר טהראָן דער לבנה,
וואָס צייגט פֿון דער וויט איהרע שפּורען.

און וואָלקען, ווי מאַרמאָרנע זיילען,
ווי טעמפּעל צושטערטע פון זיעגער,
בעפֿאַרבטע מיט'ן בלוט פון דיא קריעגער—
בעדעקען דעם הימעל אין צײלען...

ווי שטיל איז אויפֿ'ן ים, אויפֿ'ן וויטען!...
נאָר דאָרט ביי די דונקעלע סקאַלעס,
דאָרט מורמלען דיא שלאָפֿענדע כוואַליעס,
לעגענדען פֿון אור-אַלטע צייטען.

דאָך זעהט! דורך דער לופֿט שוועבט אַ רייטער,
אַ קינד מיט געשלאָסענע אויגען,
אַ יונגלינג מיט פֿייל און מיט בויגען—
ער יאָגט זיך אַלץ וויטער און ווייטער.

ער יאָגט זיך אַלץ נעהנטער צום לאַנד צו
און פֿאָכט מיט די פֿליגעל, די קליינע,
די שנעע-ווייסע פֿליגעל, די שעהנע,
זיי ברייננגען געשווינד איהם צום שטראַנד צו.

„יעצט פליהט מיינע פיילען—זאָ רעדט ער—
פליהט הין אויף דער ערד צו די מענשען,
וואָס וועלען אי פלוכען, אי בענטשען
די פרוכט, וואָס איהר ברענגט זיי אויף שפּעטער.

„דער זוממער טאָג איז שוין פערשוואונדען,
די זאָנגע, די הייסע פערגאַנגען,
און יעדעס הערץ פילט אַ פערלאַנגען
אין לוסט צו פערברייננגען די שטונדען.

„מיט בשמים פול זיינען די לופטען,
וואָס ווירצען די נעכט פון׳ם זוממער—
די וועלט וויל פערגעסען איהר קומער,
ווען בלומען און בליהונגען דופטען.

„עס פיהלט יעדער מענש זיך געטריבען
פון קרעפטע זייט עוויגע יאָהרען,
זיין הערץ מיט אַ צווייטע צו פּאָרען—
און לעבען, געניסען און ליעבען...

„דרום פליהט מיינע פיילען דער ליעבע,
אויף עוויג ניט ווידער צו קעהרען—
דאָך האַלט!—פון דער ערד לאָזט זיך הערען
אַ שטימע, אַ טרויעריג-טריבע— —

דאָס בלאָנדזעט אַ יונג-פרוי ביים וואַסער,
געשלאָסען אין אייזערנע קעטען;
זי הויבט אויף איהר שטימע צום בעטען
אין ווערט אימער בלאַסער און בלאַסער;

„האַלט אָפּ, אָה, אַמאָר, איין סעקונדע
די פיילען! ניט איל זיי צו וואַרפען!

מען דאַרף שוין ניט מעהרער פֿערשאַרפֿען
דעם שמערץ פֿון מיין בלוטיגער וואונדע...

„די פֿרייהייט בין איך, די געפּלאַגטע,
די עוויג פֿערהאַסטע פֿון הענקער,
די עוויג געזוכטע פֿון דענקער,
און יעצט נאָך ווי אימער פֿעריאָגטע—

„דאָך האָב איך מיין מוטה ניט פֿערלאָרען;
נאָך לעבען די פֿריינדע דער פֿרייהייט,
וואָס קעמפּפֿען, ענטשלאָסען מיט טרייהייט,
מיט עוויג גערעכטיגען צאָרן.

„און זיי, אָה, אַמאָר! די וואָס ווילען,
דיא פֿרייהייט זאָל ליעבע בעקריינען,
זיי זאָלסטו, איך בעט דיך, פֿערשוינען,
פֿערהיטען פֿון ליעבעס געפֿיהלען—

„נאָך ווילען די פֿרויען ניט וויסען
די מענער אין קאַמפּף צו בעגלייטען,
און שווער איז די ליעבע צו טויטען—
מיין קעמפּפֿער וועט ווערען ענטריסען!

„זיא וועט איהם פֿון שלאַכטפֿעלד פֿערפֿיהרען;
אויף קרומע, געפֿעהרליכע וועגען...
וואוהין? וועט זיין ליעבע ניט פֿרעגען—
און איך וועל מיין קעמפּפֿער פֿערליערען!

„דרום הער, אָה, אַמאָר, צו מיין תפלה
און רויב ניט פֿון מיר מיינע פֿריינדע,
וואָס ווילען מיך רעטען פֿון פֿיינדע,
פֿון בלוטיגע פֿיינדע, פֿון פֿיעלע!

„איך קען דיין פערלאַנג ניט ערפילען,
(זאָ ענטפערט אַמאָר איהר פון אויבען)
איך וויל דיינע קעמפפער ניט רויבען,
איך זעה ניט וואוהין איך זאָל ציעלען...

„דאָך, פרייהייט, מעלד אן דיינע קינדער
מיין שפּרוך, וואָס דו וועסט פון מיר הערען,
עס וויל זיי אין לעבען בעלעהרען,
דער גאָט פון דער ליעבע, דער בלינדער:

דעם קעמפפער דאַרף קיין זאַך ניט בינדען!
און דאָס, וואָס עס האָט איהם געהינדערט,
וואָס האָט זיינע טהאַטען געמינדערט,
דאָס מוז אויס דער וועג איהם פערשווינדען!

„ער מוז יענע בענדער צופליקען,
וואָס האַלטען נאָך איהם ביי דאָס אַלטע,
די צוקונפט, די פרייהייט־בעשטראַהלטע,
זאָל יעצט אויך זיין לעבען בעגליקען.

„וואָס טויגען די שוואַכע נאַטורען,
די וואַקס־ווייכע שטילע געמיטהער?
אין דעם קאַמפף, זאָ הייס און זאָ ביטער,
פערשווינדען גאָר שנעל זייערע שפּורען.

„אין דעם קאַמפף זיינען פערבונדען
דער אַבגרונד מיט'ן הימעל צוזאַמען—
דאָ רוישען פיעל זאַלציגע ים'ען,
דאָ ברענען פיעל בלוטיגע וואונדען...

„דער קעמפפער מוז קענען בעגרייפען
דעם קאַמפף אין זיין ריכטיגער גרויסקייט,

דאַן וועט ער מיט דאָפּעלטער הייסקייט
זיין שווערד געגען הענקער פערשלייפּען.

„אַ פייער־זייל וועט ער דאַן ווערען
און וואַנדלען פון איין אָרט צום צווייטען,
דעם האַס געגען הערשער פערברייטען,
די שרעק פאַר טיראַנען צושטערען.

„ער וועט דורך די לענדער פערקינדען
דעם קומענדען ליכטיגען מאָרגען,
די ענדע פון קנעכטשאַפט און זאָרגען,
און וועט דעם רעבעללען־בראַנד צינדען.

„און ווען ער זאָל ווערען געבלוטיגט
פון פיינד, וואָס שטעהען אַנטקעגען;
און ווען עס זאָל ברעכען זיין דעגען—
זיין גייסט וועט ניט ווערען ענטמוטהיגט.

„דאַרום פרייהייט, דו יונג־פרוי דער וויסטע,
דו געטין פון גליק און פון פריידען,
זאָל טרויער דיין גלאַנץ ניט בעקליידען,
ניט נעהם זיך קיין זאָרגען אומזיסטע!

„ווען אָהן דיר איז פינסטער די ערד יעצט,
ווען אַלעס איז דאָרטען פערדאָרבען,
ווען ליעבע אויך פאַלט אַלס אַ קרבן
און האָט געגען גאָלד ניט קיין ווערטה יעצט—

„זאָ וועט זיך דיין קעמפּפער מיט עקעל
ענטהאַלטען פון דיעזע גענוסען;
ער וועט די געליעבטע ניט קוסען,
וואָס וויל דערפאַר רענדלאַך אַ זעקעל.

„און ווייל, אום דעם יעצט צו פֿערזיסען,
מוז ער זיין געוויסען פֿערשוואַרצען—
וועט ער מיט דער פֿרייד פֿון זיין האַרצען
די פֿרייהייט דער צוקונפֿט בעגריעסען!"...

צום ארבייטער.

אָ, צאַרן ניט, ברודער, אויף מיר פֿאַר מיין ליעדעל,
וואָס ריהרט אָן זאָ טרויריג דיין שמאַכטענדע הערץ!
איך קען זיך ניט העלפֿען—עס בליפעט מיין פֿידעל,
זי יאָמערט, זי וויינט אויף דיין צו־גרויסען שמערץ...

* * *

איך פֿיהל עס, אָ, ברודעריל, גלויב מיר, ביי'ן זינגען,
אַז דו וועסט עס הערין מיט ביטערען וועה—
אָבער, וואָס האָב איך שולד, ווען איך הער אימער קלינגען
דיין אייגענעם שרעקליכען ליידענס־געשריי?...

* * *

איך וואָלט זעהר וועלען דיר זינגען פֿון פֿריידען,
די סטרונעס בעריהרען אין שטונדען פֿון לוסט,—
דען דאָס איז דאָס בעטען, דאָס וויינען, דאָס ריידען
זייט לאַנג פֿון מיין הערץ, וועלכע זיפֿצט אין מיין ברוסט.

* * *

דאָך, ברודער, זאָלאַנג דו וועסט טראָגען געדולדיג
די שענדליכע קייט, דעם טיראַנישען יאָך,
זאָלאַנג וועל איך וועקען, אָה, מאך מיך ניט שולדיג!—
און טהוסטו עס יאַ, אָ דאַן...זינג איך דיר דאָך...

צו די ברידער.

קומט, ברידער, געטרייע! אַהין לאָמיר שטרעבען,—
אַהין, וואו די זילבערנע קוואַלען פֿון לעבען
צוגיסען זיך ברייט פֿונ'ם פֿעלזען אַרונטער
און פּלוידערן, פּלאַפּלען און רופֿען אונז מונטער:
„קומט, אידישע קינדער!
קומט גיכער, געשווינדער
און לעשט אָפּ פֿון הערצען דעם ברענענדען פֿלאַם!
פֿערלירט קיין סעקונדע,
דען קורץ איז די שטונדע:
מיר פֿליסען אַוועק באַלד אינ'ם גאַכט-שוואַרצען ים!..."

* * *

קומט, ברידער, אַהין אין געשלאָסענע רייהען,—
דאָרט וועט נאָך אַ בלום אונזער הערצען ערפֿרייען,
בענעצט מיט דעם לעבענס פּאַרפֿומיגע טראָפּפֿענס;
דאָרט זינגט זי איהר ליעדעל ביים פֿעלזען צוקאָפּפֿענס:
„איך בין פֿון די בלומען
פֿון לעבען גענומען,
אָהן מיר איז ער ביטער, נאָך ביטערער ווי גאַל;—
איך בין עס די פֿרייהייט,
איך דיען אייך מיט טרייהייט,—
קומט, פֿליקט מיך—איך גלעניץ, ווי אַ הימלישער שטראַהל!"

צו מיין מוזע.

פֿערלאָז מיך ניט, מוזע, אָה טהייערע מיינע,
דו ליכטיגע שטערן פֿאַר מיר אויף דער ערד!
דו היממלישע טאָכטער, דו הייליגע פֿיינע—
נאָר דו ביזט מיין וואַפֿפֿען, נור דו ביזט מיין שווערד.

* * *

ווען נאָר דיינע פֿינגער, די עדעלע, צאַרטע,
וואָס זיינען ווי בליהענדע ליליען זאָ ווייס,
בעריהרען די אייז־בערג, די הויכע, די האַרטע,
וואָס פֿרעסען מיין הערץ—דאַן צושמעלצט גלייך דער אייז—

* * *

דאַן שמעלצט דער אייז, אויך מיין הערץ ווערט צושמאָלצען
און הייבט אָן צו שווימען אין טרערען אַ טייך;
דאַן שטייג איך אַרויף אויפֿ'ן פֿאַרנאַס דעם שטאָלצען,
און שלאָג פֿון מיין האַרפֿע די סטרונעס זאָ גלייך—

* * *

דאַן שלאָג איך די סטרונעס און טהוי־טראָפּען־טרערען
פֿערגיס איך אויף זיי, ווען זיי ציט'רען אין קלאַנג,
אַן אָבקלאַנג, אַ זיפֿצענדער לאָזט זיך שטיל הערען,
וואָס שטילט אין מיין הערץ דעם טיעפֿסטען פֿערלאַנג...

* * *

אָה מוזע, דורך דיר, נאָר דורך דיר קען איך וועקען
די ליידענדע ברידער, וואָס יאַממערן שטיל...
וואָס לעבען אין עלענד, אין עוויגען שרעקען
דורך די, וועלכע האָבען קיין מענשען־געפֿיהל...

געליעבטע! איך קניע אויף דער ערד פֿאַר דיר נידער
און שמאַכטענדיג קום איך דעם זוים פֿון דיין קלייד:
הייב אויף דיינע בליקען, די גאָלדענע ווידער
און הער צו מיין תפלה, אָ, הער, וואָס איך רייד!

* * *

עס פֿלאַקערט די זאָננע און שיסט איהרע פֿיילען:
די ראָזע אין פֿעלד ווערט פֿערדאַרט און פֿערשמאַכט,
דאָך גיך לאָזט אַרונטער דיא נאַכט איהרע זיילען
און בויט אויס איהר טעמפעל מיט גלאַנץ און מיט פּראַכט—

* * *

זי בויט איהם פֿול װאונדער, פֿון ריינע ברילִיאַנטען,
בעדעקט מיט אַ העל־בלויען זיידענעם דאַך,
אין מיטען אַ קרוין־לאָמפּ בעזעצט מיט דיאמאַנטען
און זילבערנע לייכטער ארום איהם אַסך—

* * *

און דאַן לאָזט זי געהען אַ קריסטאַל־קלאָרען רעגען,
וואָס קרייזעלט פֿון יעטווידען זייל זיך אַראָפּ,
און טרינקט אָן די ראָזע—זי נעמט זיך בעװעגען,
און שעפּט די פּאַרפֿיום־לופֿט, און לעבט ווידער אָפּ—

* * *

דאָך, מוזע, מיין הערץ, ווי די ראָזע, פֿערוויאַנעט;
זי ווערט אימער שוואַכער פֿון שמערצען אָהן שיעור,
דורך פֿיילען פֿון יעצטיגען גיהנם צוראַניעט...
דאָך, אַך! עס געפֿינט זיך קיין טהוי ניט פֿאַר איהר...

* * *

אָה, אמת, אויך איך זעה אַ נאַכט אויף מיר וואַרטען
דאָך זי וועט ניט ברייגען קיין קוויקענדען דופֿט.

אַך נײן! נאָר אַ קבר, אַ קאַלטען, אַ האַרטען,
וואו טויט וועל איך ליגען אָהן אָטהעם, אָהן לופֿט......

* * *

אָה, זאָג מיר ניט, ליעבסטע, איך וועל דאָס דערטראָגען
און זעהען די צוקונפֿט בעלייכטענדען טאָג—
ניט ווילענדיג, טהייערסטע, מוז איך פֿערצאָגען,
דאַרום הער מיך, אָה, הער וואָס איך בעט, וואָס איך זאָג:

* * *

בעגלייט מיך, בעגלייט ביז די לעצטע מינוטען
און העלף מיר דערציילען מיין שמערץ דורך געוויין.
אין דאַן ווען מיין הערץ וועט אין גאַנצען פֿערבלוטען,
דאַן, ליעבסטע, ניט לאָז מיך, ניט לאָז מיך אַליין;

* * *

דער טוידט, ווען ער וועט מיט זיין אַרעם צודריקען
די גאָלדענע זאַנגען פֿון יוגענד און לוסט,
דאַן ווענד איך צו דיר מיינע פֿלאַמענדע בליקען
און דריק צו מיין קאָפּ צו דיין הימלישער ברוסט,

* * *

איך וויל אין דיין אָטהעם זאָל לאַנגזאַם צורינען,
ווי נעבעל, מיין טריבער, געפּייניגטער גייסט;
דאָך ביז איך וועל פֿאַלען, בעלייכט מיר מיין זינען,
צו וועקען די ברידער, וואָס זיינען פֿערגרייזט!...

מוטער און טאכטער.

ביי'ם וואַש־טאָפּ שטעהט די מוטער,
עס העלפֿט איהר אויך איהר קינד,
אוןביידע וואַשען, דרעהען
די שוואַרצע וועש געשווינד.

* *
*

די מוטער טהוט די אַרבייט
אַ גאַנצע וואָך אין הויז,
די טאָכטער געהט פֿערדיענען
און העלפֿט איהר זונטאַג בלויז...

* *
*

די מוטער איז אַ בלייכע,
אַ דארע, שוואַכע פֿרוי,
די טאָכטער איז אַ בלומע,
וואָס ווערט פֿערוועלט אָהן טהוי...

* *
*

די מוטער ליעבט די טאָכטער—
דאָך זי איז שוואַך אַליין,
די טאָכטער ליעבט די מוטער
און העלפֿט די וועש איהר דרעה'ן—

* *
*

איך שטעה אין ענגען צימער
און קוק פֿערטראַכט אויף זיי
עס איז דאָך גאַנץ געוויינליך,
דאָך, אַך! דאָס הערץ טהוט וועה...

דער פראסט.

עס קאַכט און עס מישט און עס זידט און עס שטורעמט,
עס צאָרענט דער ים—ס'איז אַ שרעק, אַ סכנה!
אַט זעהט מען די כוואַליעס ווי פּעלזען געטהורעמט,
אַלס וואָלטען זיי וועלען פערשלינגען די לבנה,
נאָר זי, די לבנה, זי ציטערט, זי שרעקט זיך
און וויל אויפ'ן הימעל איהר פאַקעל ניט טראָגען,
זי פלאַטערט, בעהאַלט זיך, פערהילט זיך, פערשטעקט זיך
גאַנץ טיעף אין די פינסטערע וואָלקען, וואָס יאָגען.

* * *

מען זעהט ניט קיין פויגעל, מען זעהט ניט קיין שיפען
נאָר וואַסער־בערג הויכע צום לינקען און רעכטען,
וואָס ראַנגלען זיך, קעמפּפען, וואָס זיינען בעגריפען
ווי העלדען אין שלאַכטפעלד, צו קריגען, צו פעכטען.
עס הערט זיך אין מיטען דעם רויש, דעם געפילדער
די שטימע פון ווינד מיט זיין וואויען און פייפען,
אַט גראָבט ער זיך איין אין די כוואַליעס—און ווילדער
בעגינען די קעמפּפער דעם קאַמפּף אָנצוגרייפען.

* * *

נאָר דאָרטען גאַנץ וויט אויף אַ פינסטערען אינזעל
ביי'ן ברעג פונ'ם ים, דאָרטען זעהט מען שטיל קריכען
דעם פראָסט, ווי אַ בער, מיט זיין טייפלישער פינזעל
בעמאָהלט ער די ערד מיט פערשיעדענע שטריכען.
ער קריכט זיך אַלץ ווייטער און שטעלט אויס די אויגען
אַזוי ווי אַ בייזער, אַ צאָרניגער טיגער,

אָט האַלט ער זיין פינזעל צום וואַסער געבויגען
און ברומט אין דער שטיל: יאַ, איך מוז זיין דער זיעגער"

**
*

„איך וועל זיין דער זיעגער!—איך הויב אָן צו פיהרען
מיט כישוף, מיט צויבער מיין האַנד אויף די וועלען
און באַלד, די מינוט מוז דער וואַסער פערפרירען,
דער שטורמישער ים מוז זיך רוהיג יעצט שטעלען".
און גלייך ווי עס ענדיגט דער פראָסט זיך בעקלערען
זאָ ווערט ער אַלץ שניידענדער, גרויזאַמער, הערטער
ער הויבט אָן זיין האַנד אויפ'ן וואַסער צו קערען
און מורמעלט זיין כישוף מיט פאָלגענדע ווערטער:

**
*

„זיי בעשוואָרען ביי דעם ערד-באַלל,
ביי די בערגע קליין און גרויס,
ביי די טייכען, בלומען, גראָזען,
וועלכע רוהען אין מיין שויס!"

**
*

„ביי די טוידטע זיי בעשוואָרען,
וועלכע שלאָפען אין דער ערד,
ביי די בעטלער, וואָס געשטאָרבען
זיינען דורך מיין שאַרפען שווערד!"...

**
*

„ביי די קינדער זיי בעשוואָרען,
וועלכע קוועלען זיך אין קעלט,
ביי די בייבים פון די שקלאַפען,
וואָס איך טרייב זיי פון דער וועלט!"

„זיי בעשוואָרען ביי די גליעדער
ביי די פֿיס און ביי די הענד,
וואָס איך האָב פֿון זיי דעם לעבען
דורך מיין צאָרען אָבגיטרענט!..."

* *
*

זיי ביי יעדער זאַך בעשוואָרען,
וועלכע האָט אין זיך אַ זאַפֿט,
ביי די ווייבע, פֿייכטע, נאַסע,
וואָס פֿערפֿרירט נאָר דורך מיין קראַפֿט!

* *
*

„זיי בעשוואָרען, ים, דו ווילדער,
פֿאַר מיין כישוף האָב רעספעקט!
רויש ניט, זיד ניט, קאָך ניט מעהרער
ווער מיט אייז זאָגלייך בעדעקט!..."

....

* *
*

עס קאָכט און עס זידט און עס מישט און עס שטורעמט
עס צאָרענט דער ים—ס'איז אַ שרעק, אַ סכנה!
און צווישען די כוואַליעס, וואָס שטעהען געטהורעמט
דערהערט זיך אַ שטים, ווי אַ שטאַרקע קאַנאָנע:
„איך לאַך פֿון דיר, פֿראָסט, מיט דיין כישוף און נאַמען,
איך בין ניט געגליכען צו לוזשעס און טייכען,
וואָס האָבען גיקענט זיין זאָ מעכטיג צוזאַמען
אַז דו וואָלסט פֿון זיי, וואו פֿון מיר, מוזען ווייכען!..."

„בעטראַכט נאָר, דו נאַר, און דער לענג און אין דער ברייט מיך,
ווער קען מיר בעדעקען, פערשיטען פערשטאָפּען!
און דאָך קען מען זעהען—נאָר דער, וואָס פערשטעהט מיך,
אַז איך בין צוזאַמען געגאָסען פון טראָפּען...
מיך ווילסטו בעשווערען ביי טוידטע, ביי קינדער,
וואָס דו האָסט געשיקט אינ׳ם קבר, אין קאַלטען!
די מענשען, דו נאַר, זיינען מעכטיג ניט מינדער,
—ווען זיי זאָלען, אָ, נור צוזאמען זיך האַלטען"!...

* *
*

„זיי ליידען אָהן שיעור פון אַנ׳עביגען ווינטער
אַן ערגערער פיעל נאָך, ווי דו אין דיין צאָרען.
„מאַמאָן" איז זיין נאָמען, ער קוועלט זיי, ברענגט אונטער!
דורך איהם, ניט דורך דיר, ווערען מענשען פערפראָרען,
זיי פאַלען אין גאַס, ווי די מוקען, די פליגען,
זיי ווערען צו מערדער, צו רויבער פערדאָרבען,
פער׳משפט צו גאַלגאַן, אין קערקער צו ליגען—
זיי זיינען נאָך נאַרעש און פאַלען אַלם קרבן"...

* *
*

....

* *
*

עס הויערט דער פראָסט נעבען ים ביי די ברעגעס
און קוקט צו מיט צאָרען דעם טאַנץ פון די כוואַליעס...
אָ, מענשען! קענט איהר ניט פערטרייבען די נגע׳ס
אַזוי ווי דער ים זיך בעפרייען פון אַלעס? !...

מייז לעצטער וואונש.

אָה, פֿאָלק! איך וואָלט וועלען דערלעבען די שטונדען,
ווען דו וועסט בעזיעגען דיין בלוטיגען פֿיינד;
ווען דו וועסט ניט זיין אין קייטען געבונדען,
נור גענצליך פֿון פֿרייהייט בעקרענצט און בעשיינט!

* *
*

און דאַן, ווען דו וועסטו זיך פֿערזאַמלען אין פֿריידען
צו פֿייערען פֿרעכטיג דיין מענשליכען זיעג,
וואָס דו האָסט עררונגען דורך צרות, דורך ליידען,
דורך שווערע, דורך ביטערע, שרעקליכע קריעג—

* *
*

אָה, דאַן, ווען אויף גרינע אויף בלומיגע פֿעלדער
וועט שאַלען דיין פֿרייליכער זיעגעס געזאַנג,
און וויים פֿון די טיעפֿע, די דונקעלע וועלדער
וועט אפקלינגען הימליש פֿון דאָרטען דער קלאַנג—

* *
*

ווען ס׳וועלען פֿון פֿרייד זיין בעשטראַהלט די געזיכטער,
אַזוי, ווי דער מזרח פֿון זאָניגען גלאַנץ,
די אויגען זאָ גלענצען, ווי הימלישע ליכטער,
פֿון מענער און פֿרויען אין לוסטיגען טאַנץ—

* *
*

אָה, דאַן וואָלט איך וועלען, אָה פֿאָלק! איין סעקונדע
בעטראַכטען די סצענע, חאָטש געבען אַ בליק.
עס וואָלט זיך פֿערהיילין די בלוטיגע וואונדע,
וואָס ברענט אין מיין הערצען זייט יאָהרען צוריק...

און דאַן וואָלט איך זינגען אַ ליעד צום געזעג'נען,
ביז וואַנען מיין הערץ וואָלט פֿאַר שמחה צוגעהן...
און נאכדעם דעם טוידט מיט פֿערגניגען בעגעג'נען
עס זאָל מיך בעוויינען די פֿרייהייט אַליין !...

אה, פרעג מיך ניט.

אָה, פֿרעג מיך ניט, וואַרום איך טרויער,
וואַרום איך בין אַזוי בעטריבט ;
ניט פֿרעג, וואַרום איך ווער אַלץ בלאַסער ;
איך בין פֿערליעבט, מיין פֿריינד, פֿערליעבט...

* *
*

איך האָב מיין ליעבסטע ניע געזעהען,
דאָך וויים איך, אַז זי איז זאָ שיין—
ווי אַלע שטערען פֿון דעם הימעל,
און שעהנער, ווי די זונן אַליין...

* *
*

איך פֿיהל אַ מאָהל איהר באַלזאַם-אָטהעם,
ער קומט פֿון זעהר אַ וויטע לאַנד—
איך פֿיהל איהם שטאַרק און מיינע נערווען
צובּרענען זיך פֿון ליבעס בראַנד.

* *
*

און ווען איך געה אין גאַס שפּאַצירען,
(ווייל איך קען פֿאַר שמערץ אין שטוב ניט זיין)

דאַן זאָגען מיר די שוואַרצע הייזער:
„ניטאָ, ניטאָ, די ליעבסטע דיין!"...

* * *

ווען כ'געה אַמאָהל ביי די פֿאַבריקען
און קוק זיך אין די פֿענסטער איין,
דאַן הער איך די מאַשינען רוישען:
"ניטאָ, ניטאָ, די ליעבסטע דיין!"...

* * *

ווען כ'זעה די בלייכע אַרבייטס-מאַססען
און קוק זיי אין געזיכט אַריין,
דאַן זאָגט מיר זייער מינע דייטליך:
„ניטאָ, ניטאָ, די ליעבסטע דיין!...

* * *

ווען כ'זעה אין גאַס שפּאַצירען, פֿאָהרען
דעם פֿאַבריקאַנט, דעם דיקען שווין,
דאַן קלינגען זיינע זילבער-טאַלער:
„ניטאָ, ניטאָ, די ליעבסטע דיין!—

* * *

ווען כ'זעה דעם בלויען ראָק ביי'ן ווינקעל,
וואָס שטעהט און וויעגט זיך פֿונ'ם ווין,
דאַן זאָגען מיר די ווילדע אויגען:
„ניטאָ, ניטאָ, די ליעבסטע דיין!"...

* * *

און ווען איך זעה דאָרט די אַ־מעען
מיט שווערד און ביקס מאַרשירען פֿיין,
דאַן קלינגט עס מיר פֿון זייערע שפּאָרען:
„ניטאָ, ניטאָ, די ליעבסטע דיין"!...

און ווען איך זעה דעם אַלטען קלויסטער
מיט'ן צלם אין דעם אָבענד־שיין,
דאַן ווינקען מיר די הויכע פענסטער:
„ניטאָ, ניטאָ, די ליעבסטע דיין!...

* * *

און יאָהרען קומען און פערגעהען,
דיא זעהנזוכט וואַקסט, עס וואַקסט דער פּיין;
דער ווינטער געהט, דער פריהלינג קומט,
דאָך, זי קומט ניט,—די ליעבסטע מיין!...

זינגען אדער פלוכען?

דורך די סטרונעס פון מיין פידעל
לויפט אַ ווינטעלע פאַרביי
און ער שעפּטשעט, און ער מורמעלט:
„זינג אַ ליעד צום שיינעם מאַי".

* * *

דורך די נערוועז פון מיין מוח
לויפט אַ פייעריל פאַרביי
און ער פלאַקערט, און ער עגבערט:
„פלוך און שילט די טיראַניי!"....

אנ׳איבערבליק.

די הייזער ווערען העכער,
די לענדלאָרדס ווערען שטרענגער;
מיר שלאָפען אויף די דעכער,
און שטוב ווערט אימער ענגער.

* *
*

די אַרבייטס-צייט ווערט גרעסער,
דער אַרבייטס-לאָהן ווערט קלענער;
די „באָסעס" געהט עס בעסער,
זיי ווערען דיקער, שעהנער.

* *
*

די ריכטער ווערען שלעכטער,
ווי וואַהרע קאַניבאַלען
און דער וואָס איז גערעכטער,
דער מוז אַלס אָפּפער פאַלען.

* *
*

די פוהר-לייט פון גן עדן,
(רבנים, ווי אויך פריעסטער)
זיי הייסען אונז ניט ריידען,
ווען די וועלט ווערט אונז וויסטער.

* *
*

ניט מעהר אזוי פיעל יאָהרען
וועט אייך דאָס פאָלק פערשווייגען;
דער ראַכע גייסט דער צאָר׳ן
ער האַלט אין ווילדען שטייגען.

דריקט מעהר, איהר האַבונעס,
און טאַנצט אין די פּאַלאַצען,
ציהט שטאַרקער אָן די סטרונעס—
און די געדולד וועט פּלאַצען.

פרייהייט.

(נאַך הענרי מאַקיי)

דו האָסט מיך געפּרעגט הײנט מיט ציטרענדע ליפּען,
ווער עס איז פּריי אין זיין לעבען.
איך האָב דיר געצייגט מיט'ן פּינגער צום הימעל:
„פּריי זיינען די וואָלקען, וואָס שוועבען",
און פּריי איז דער ווינד, וואָס ער לויפט דורך די ווייטקייט
פון'ם וועלט־רוים אין עטליכע רגע'ס,
און פּריי איז דער ים, וואָס ער קוסט און וואָס לאָסצעט
די העלע, די זאַמדיגע ברעגעס.

***

פּריי זיינען די ברעג־שפּיצען יענע, וואָס זיי האָט
אַ פוס־טריט קיין מאָהל ניט געבויגען,
און פּריי זיינען אויך יענע רוהענדע וועלדער,
דורך וועלכע קיין קול איז געפלויגען.—
דער פוקס בויט זיין נעסט דאָרט, דער הירש געפינט נאַהרונג'
פּיעל מינים ערציהען זיך נייע;

די גאַנצע נאַטור מיט איהר גליהענדען לעבען
און שוויינענדען טוידט, זיינען פֿרייע.

* *
*

האָסטו ווען געזעהען דעם אַדלער אין לופֿטען ?
וואָס ציינט איהם וואוהין זיך צו יאָגען ?
און האָסטו אַ פֿערד אין דער וויסטע געזעהען,
וואָס האָט נאָך קיין אַמט געטראָגען ?
האָסטו אויך געהערט מיינע שטורם-געזאַנגען,
די ערשטע און לעצטע, די טרייע ?—
דער ים און דער אַדלער, די בערג און די וועלדער,
דער פֿערד און מיין ליעד זיינען פֿרייע !

* *
*

דאָרט שפּיעלט זיך אַ קינד לעבען ברעג פֿונ'ם טייכעל...
דאָס שיפֿעל צושפּאַלט דאָרט די כוואַליעס...
דער טהוי קוסט די ראָזע—וואָס שמייכעלסטו, זאָג מיר,
זאָ ביטער, זאָ טריעב איבער אַלעס ?
אַך, יעצט ערשט פֿערשטעה איך די פֿראַגע, די פֿראַגע,
ווער איז עס פֿריי אין זיין לעבען ?—
מיר קנעכט פֿון דער דומהייט, נאָר מיר זיינען שקלאַפֿען,
וואָס האָבען צו פֿרייהייט קיין שטרעבען !...

מייז פריינדיז.

אָה, גוטע, גוטע פֿריינדין מיין,
וויי ליעבסטו מיך אָהן שיעור!
דו לאָזט מיך ניעמאַלס איינזאַם זיין,
ביזט שטענדיג נאָר מיט מיר!

* *
*

דו געהסט מיך נאָך בעגלייטענדיג,
ווען קלאָהר די זאָננע שטראַהלט,
דיין טוך אויף מיר פֿערשפּרייטענדיג,
ווען שנעע און רעגען פֿאַלט.

* *
*

דיין שוואַרצען שלייער פֿלאַטערן,
זעה איך אויף יעדע הויז,
וואו מיינע פֿריינד זיך מאַטערן,
אום ברויט אַ שטיקעל בלויז....

* *
*

ניטאָ צו דיר קיין גלייכערע,
דו ביזט זאָ גוט, זאָ מילד,
די טעבטער פֿון די רייכערע,
זיי זיינען שלעכט און ווילד.

* *
*

זיי זעה איך אימער טאַנצענדיג
מיט לוסט פֿון שטעל צו שטעל,
זיי זעה איך אימער גלאַנצענדיג,
ווי זאָננענשטראַהלען העל.—

און אַך! איך קען ניט ליידען דאָס
פֿון טיעפֿענים דער װעל,
עס מוז מײן אויג פֿערמיידען דאָס,
זאָנסט ברעכט מײן הערץ צו שנעל.

***

איך מוז דאַן אין מײן צימער געהן
צו טרויערן פֿאַר זיך,
און דאָרט, אין װינקעל אימער שױן
געפֿין איך װאַרטען דיך.

***

דײן בליק דריקט אוים צופֿרידענהייט,
געמישט מיט טיעפֿען װעה;
אַך, װאָס פֿאַר אַ פֿערשידענהייט,
איז צװישען דיר און זיי!

***

זיי זיינען צו דער זאָננע גלייך,
װאָס בלישצעט פֿון דער הויך,
און דו—צו דער לבנה גלייך,
פֿערטרויערט, זאַנפֿט און בלייך.

***

איך טרעף דיך אימער זיצענדיג
אין שװאַרצען אנגעטאָהן,
דײן אויג, פֿון מיטלייד בליצענדיג,
זי גלייכט אַ שװאַרצע זאָנן.

***

אומאַרעמסט מיך מיט ליידענשאַפֿט,
מײן קאָפּ רוהט אויף דײן שױס,

און האָסטו ניע צום ריידען קראַפֿט,
דיין קוס איז אָבער הייס....

***

דו זינגסט מיר שטיל, מיין טהייערע,
אַ טרויער ליעד אָהן סוף,
און זינגסטו ווען אַ נייערע
זי הער איך ניט.... איך שלאָף....

***

איך האָב קיין פֿריינד, קיין גרעסערע
ווי דו אין נויט און פיין,
קיין טרייסטערין, קיין בעסערע,
אָה, מעלאַנכאָליע מיין !....

איינזאם.

ביטער איז צו זיין פֿערוואָרפֿען
אין אַנ׳איינזאַם, שטילען אָרט,
ווייט פֿון פֿריינד און ווייט פֿון ברידער,
וואו מען הערט קיין פֿרייעס וואָרט.

***

אַך, ווי זיס עס איז צו קעמפפֿען
אויפֿ׳ן פֿעלד מיט אַללען גלייך!
שעהן פֿערלויפֿען טעג און וואָכען
ווי די שטראָמען פֿון א טייך.

שווערער קאַמפף פאַר רעכט און פרייהייט!
מעגסט נאָך טויזענד מאָהל זיין שווער,
ביזטו דאָך זאָ גוט און טהייער,
און איך ליעב דיך אימער מעהר.

* * *

וואָס איז דען אָהן דיר דער לעבען?
גאָר נישט, גאָר נישט, ווינד און שטויב!
דען וואָס טויגען אונז'רע מענשען
צו אַ וועלט פון מאָרד און רויב?

* * *

נאָבלער קאַמפף, דו גיבסט מיר האָפנונג,
מאַכסט די שווערע צייטען גרינג:
אָהנע שטרעבען איז קיין לעבען,
און דו גיבסט עס מיר אַלסדינג.

* * *

און אָבוואָהל איך ליג געבונדען
אויפ'ן בעט צובראָכען, קראַנק,
ביזטו דאָך, אָ, קאַמפף פאַר פרייהייט,
נאָר מיין איינציגער געדאנק!

נאך הענריך היינע.

שוואַרצע רעק, לאַקירטע שיכלעך,
ווייסע פלעט-וועש, גאָלדענע ציינער,
זאַנפטע ווערטער, פרומע מיענעס—
און די הערצער קאַלט ווי שטיינער!

און מיט קאַלטע, גלאַטע הערצער
שיינקען זיי דער וועלט נדבות;
טאַנצען פֿיעל אויף צדקה־בעלער—
אַלץ צוליעב...צוליעב זכות אבות!

* *
*

עדעלע הערען, עדעלע פֿרויען—
מעגען נאַרען זיי פֿערטרויען,
אבער איך וויל לויפֿען גיכער
העלפֿען באַריקאַדען בויען;

* *
*

אויף דער באַריקאַדע, דאָרטען
נעהם איך מיר דעם ביקס אין ארעם
און בעדאַנק די פֿהילאַנטראָפֿען—
כ׳מאַך זיי אין די הערצער וואַרעם.....

די בעשטראפטע אונשולד.

(אוים דעם דייטשען.)

וואָס פֿיהרט מען דאָרט די מיידעל, די בלייבע,
געבונדען דורך דער ענגער גאַס?
וואָס טראָגט מען דאָרט די צאַרטע לייבע,
פֿאַרוויקעלט האַלב און מאַרמאָר־בלאַס?
די מאַסע מורמעלט שרעק־צוטראָגען:
„ס׳איז וואָהר? מען וויס שוין יעצט איהר זינד?"

מען הערט אַן־אַלטע פֿרוי דאָרט זאָגען:
„זי האָט ערשטיקט איהר אייגען קינד!"

* *
*

די ווייבער שטעהן טיעף געבויגען
און הערען וואָס די אַלטע זאָגט;
מיט כעס זעהען אַלע אויגען
די עלענדע, וואָס געהט פֿערצאָגט.
מען זעהט קיין איינציג טרעהר ניט פֿאַלען
פֿאַר דער, וואָס געהט צום קערקער יעצט,
דאָך הערט מען שטימען צאָרנינג שאַלען
און הענט זעהט מען צונויפֿגעקוועטשט...

* *
*

אָה, פֿאָלק, מיט דיין בעשלוס, דעם שנעלען,
וואָס זעהט נור ביז צום נעקסטען שריט;
מיט דיין ענטציקונגס־פֿלאַם, דעם העלען,
וואָס נעהמט דיין גליק צום גרונד אָפֿט מיט—
וואָס ווינסטו, זאָג, מיט גיבע ווערטער
די עלענדע אין מאָרד־שולד איין
און געהסט אַריבער י ע נ ע ערטער,
פֿון וואו עס שטאַמט די גאַנצע פיין?

* *
*

קומט מיט! איך וועל דעם מערדער צייגען,
וואָס טראָגט די שולד פֿון דיעזען מאָרד;
איהר, בלינרע פֿלוכער, וועט דאַן שווייגען
ביי'ם אנבליק פֿון דעם גראָבען לאָרד.
איהר דאַרפֿט דעם בליק צום גלאַנץ ערהייבען,
צום שלאָס, וואָס איהר האָט אויפֿגעבויט,

דאָרט זיצט דער העלד, וואָס וויים צו רויבען
די אונשולד, וועלכע זיך פאַרטרויט...

* * *

ער זיצט אין גרויסע רייכע זאַלען,
אויף זייד און סאַמעט פריי און פראַנק,
בריליאַנטען וואַרפען צויבער שטראַהלען
אויף איהם, וואָס איז פון זינד האַלב קראַנק;
ער טרוימט אין זאַנפטען אַבענד־שלוממער
פון מיידלאַך און פון ליעבעס־גלוטה—
נאָר איהם בעשטראָף, דו פאָלק פון קוממער,
צופלייש איהם מיט דיין שטאַרקע רוטה!...

דאם מאדעל.

(נאָך אַננאַ בערט.)

זי זיצט לעבען פייער־פּליים שפעט אין דער נאַכט,
געבויגען די קאָפּ און די אויגען פערמאַכט,
אין שוואַרצע געדאַנקען פערזונקען;
אין צימער איז דונקעל, אין צימער איז קאַלט,
די קוילען, די לעצטע, פערלעשען זיך באַלד,
עס גליהען נאָר איינגע פונקען.

* * *

זי איז אין איהר יוגענד געוועזן זעהר שעהן,
בעצויבערט האָט יעדען איהר הימלישער חן—

דער פֿאָטער איז לאַנג שוין געשטאָרבען.
די מוטער איז פֿיעל מאָהל פֿערהייראַטה געווען—
זי ווייס ניט גענוי, וואָס מיט זיי איז געשעהן,
איהר זעעלע וואַר לאַנג שוין פֿערדאָרבען.

* *
*

זיי האָבען געליטען אי הונגער, אי נויט
און בלייך איז די טאָכטער געוואָרען אָהן ברויט—
געזאָגט האָט די מוטער זי קוועלענד:
„דו ביזט אַזוי ווייס, אַזוי שעהן ווי געשניצט,
דו וואָלסט דאָך אַ קינסטלער די אויגען פֿערבליצט,
ער וואָלט אונז נערעטעט פֿון עלענד".

* *
*

און זי קוועלט זי טאָג-טעגליך און בעט מיט געוויין,
ביז ענדליך די טאָכטער בעשליסט זיך צו געהן;
און ציטערענדיג לויפֿט די יתומה
צום קינסטלער, צום גרעסטען, און געהט אין דער פריה
ארויף אין זיין פרעכטיגער קונסט-גאַלעריע—
עס קלאפּט איהר אין האַרצען פֿאַר אימה.

* *
*

דאָרט שטעהען פֿיעל פֿרויען אין שניי-ווייסע פראכט,
גאַנץ נאַקעט, ווי ס'האָט די נאַטור זיי געמאַכט—
עס גליהען איהרע באַקען ווי ראָזען.
די מאַרמאָרנע שעהנקייט פֿערבלענדט איהר דעם בליק
און באַלד, די מינוט, וויל זי לויפֿען צוריק,
דאָך וויל זי דער קינסטלער ניט לאָזען.

* *
*

ער האַלט זי געפֿאַנגען—דאָך ניט מיט געוואַלד,

עס רעדט פֿון איהר עלענד איהר בלייבע געשטאַלט—
ער וויל זי מיט חניפה פֿערפֿיהרען;
ער צייגט איהר אַ טייסטער, אַ שעהנעם, מיט גאָלד
און דאָס האָט די אָרימע מוטער געוואָלט—
און ענדליך פֿערשליסט ער די טהירען.

* * *

עס ציטערן איהרע הענד און די האַרץ איז פֿול לייד,
זי טהוט אויס די קליידער און נאַקעטערהייט
בעווייזט זיך איהר ליבליכע ריינקייט;
זי הייבט אויף די הענד און פֿערשטעלט דאָס געזיכט
און שטעהט אַ פֿערשעהמטע אין זונ־שיין און ליכט,
אַ בילד פֿון דער גריכישער שעהנקייט.

* * *

און ער האָט זיין בליק מיט איהר קערפּער באַהעפֿט,
ער מעסט מיט די אויגען און צייכענט און טרעפֿט,
פֿון איהר וואונדער־פֿיגורע בעגייסטערט;
און לאַנגזאַם ווערט שטילער איהר שמערצענס־געפֿיהל,
זי עפֿענט די אויגען און קוקט אין דער שטיל,
ווי איהר חן ווערט זאָ קינסטליך בעמייסטערט.

* * *

און ווערט זי פֿערמאַטערט, דאַן דריקט ער צום שלום
אויף איהר שניי־ווייסען נאַקען דעם ערסטען קוס:
„און זעה איך אייך קומענדיג מאָרגען?"
און קומענדיג מאָרגען און געהענדיג לאַנג,
איז מעהר שוין איהר האַרץ ניט געווען אַזוי באַנג
און זי האָט איהר געזיכט ניט פֿערבאָרגען.—

און ער האָט געשאַפֿען אַ הערליכעס בילד,
וואָס האָט איהם מיט לוסט און ענטציקען ערפֿילט,
און דאָס פּראַכט־ווערק וואָס ער האָט געבאָרען,
ער שיקט עס אַלס וואונדער פֿון שטאָדט צו שטאָדט,
דאָך זי, דאָס מאָדעל פֿון זיין קונסט־ווערק, זי האָט
איהר צנועות און עהרע פֿערלאָרען...

* *
*

אָה, מענשען, איהר שילט און איהר האַסט זי דאַרום
און דאָך— די מאַרטירער־קרוין פֿינקעלט מיט רוהם
און גלענצט אויף איהר זינדיגען שטערן:
די נאַקעטע געוואָרענע שעהנקייט דורך נויט,
פֿון איהר האָט די הערליכע קונסט זיך פֿערשפּרייט,
און דער זיעג פֿון דער קונסט וועט זי עהרען!

הערבסט בלומען.

1.

מיין קעמפּפֿער, מיין קעמפּפֿער,
וואָס זיצסטו זאָ שטום?
דו זעהסט ווי מען וואַרפֿט דיר
אַ בלום נאָך אַ בלום?...

דאָס פֿאָלק איז נאָך נאַריש,
פֿערקריפּעלט און קראַנק,
דאָך וויים עס צו געבען
זיין קעמפּפֿער אַ דאַנק...

דו גלויבסט ניט? אָה, זעה נאָר!
אַ בלימעלע פֿאַלט! —
אַ בלומע, אַ האַרטע,
וואָס קלאַפּט און וואָס קנאַלט!....

עס איז איצטער הערבסט צייט,
פֿערשטעהסט דאָך אַליין:
די בלומע פֿערפֿלאַנצט מען,
עס בליהט אויף אַ.... שטיין....

2.

„קיין נייעס פּאַסירט ניט
דאָ, אונטער די זונן"—
אויך דו מווט, מיין קעמפּפֿער,
דאָך וויסען דערפֿון.—

בעטראַכט דיזע שטיינער,
בעטראַכט זיי און זעה:
דאָס זיינען די פֿונקען
פֿון'ם „אויטאָ־דאַ־פֿע!"...

3.

עס פֿלאַקערט אין דאָרן
די „גבורה" פֿון גאָט
און לאָזט איהם נאָך וואַקסען—
צום אייגענעם שפּאָט!...

עס צאָרנט אין רייכען
דאָס „געטער־געפֿיהל"
און איהם לאזט עס לעבען—
אָה, טייפֿלישעס שפּיעל!...

4.

די „זעקלעך", די „קנעפּלעך",
די „צעטלעך", די „פערד",
זיי זיינען צוזאַמען
געוואָרען אַ שווערד;

זיי געהען אין איינעם
אויף „קידוש השם"
בעקעמפפען די זינדער,
וואָס שרייען: „ניט נעהם!"...

„ניט נעהם אָפּ פון שקלאַפען
זיין קאַרגען פערשטאַנד,
זיין מיה און זיין ווערקצייג,
זין הויז און זיין לאַנד!"

„ניט נעהם אָפּ זיין ווילען,
דעם ש אַ פ ע ר פון רעכט,
זיין מוטה און זיין צאָרן,
זאָנסט בלייבט ער אַ קנעכט!"

* *
*

די חברה ערהייבט זיך,
ערקלערט אונז אַ שטרייט.—
נאָר פאָרווערטס, נאָר פאָרווערטס,
עס קומט נאָך די צייט...

אונזער וועג.

(פֿריי נאַך געטהע).

קענסטו, געליעבטער, יענע לאַנד,
וואו די ציטראָנען בליהען;
וואו אַפּעלסינען, שעהן ווי גאָלד,
אויף דונקעלע צווייגען גליהען;
וואו לופֿטען, וואַרעם, זאַנפֿט און פֿריש,
פֿון׳ם בלויען הימעל וועהען;
וואו מירטען גרינען שטיל,— און הויך
די לאָרבער־בוימער שטעהען?
קענסטו דאָס לאַנד?—

אַהין! אַהין
וואָלט איך מיט דיר, געליעבטער, ציה׳ן—
דאָך, אַך! אויף דאָרט הערשט נויטה און פּיין,
מיר וועלען ערשט ניט גליקליך זיין.

* *
*

קענסטו, געליעבטער, יענעם הויז?
עס רוהט איהר דאַך אויף זיילען;
די זאַאַלען גלענצען, לאַדען איין
צו בלייבען, צו פֿערווײילען;
און מאַרמאָר־בילדער שטעהען פֿיעל,
שעהן אויסגעשטעלט אין צײלען;
זיי ווינקען ליעב, זיי רופֿען דיך
צו קומען, זיך צו אײלען—
קענסטו דאָס הויז?—

אַהין! אַהין

וואָלט איך מיט דיר, געליעבטער, ציה'ן—

דאָך, אַך! מיר קענען דאָרט ניט זיין,

מען לאָזט קבצנים ניט אַריין.

* *
*

קענסטו, געליעבטער, יענע וועג

פֿול דערנער און פֿול שלאַנגען?

דאָרט זיינען אַלע דענקענדע

און עהרליכע געגאַנגען.—

דאָרט בילען הינד אין לייבענ-פֿעל,

דאָרט שרייען וועלף און טיגער,

דאָך אונערשראָקען וואַנדלען דאָרט

די צוקונפֿט'ס שטאָלצע זיעגער—

קענסטו דעם וועג?—

אַהין! אַהין,

אָה, קום, געליעבטער, לאָמיר ציה'ן—

דאָרט ווינקט די פֿרייהייט'ס מאָרגענשיין,

די וועלט וועט פֿריי פֿון זאָרגען זיין.—

צום גרויביגען.

ניט פֿאַל, אָה, מענש, אויף דיין געזיכט פֿאַר גאָט,

דורכווייקט פֿון טרערן, פֿון געבעט פֿערשוואַכט!

ניט מעהר פֿערהערליך איהם מיט לויב און פראַכט;

דען ווייס: אין זיין גלאַנץ ליגט פֿאַר דיר א שפּאָט...

די זעלבע קראַפֿט, וואָס לעבט, ווירקט אין ד י ר,
זי ווירקט און לעבט אין אַלעם, איבעראַל;
עס גיבט קיין קראַפֿט, קיין שטאַרקערע פֿאַר איהר.
פֿאַר זיך אַליין ניט בוק זיך און ניט פֿאַל;

* *
*

און ציהסטו דורך דעם גאַנצען וועלטענ־רוים,
פֿון איהם, דיין גאָט, געפֿינסטו קיין שפור;
דער „גאָרנישט" האָט קיין פּלאַץ אין דער נאַטור
און ער, דיין אַלעס, איז אַ פּוסטער טרוים...

* *
*

אַ שלעכטער טרוים, אַ בייזער טרוים, אָה, מענש!
ענטשטאַנדען פֿון דער דומהייט און פֿערשטאַרקט דורך שרעק,
דיך צווינגט די קנוטע: „וואַרף דיין איך אַוועק",
און אָפּפֿער זיך פֿאַר איהם און לויב איהם, בענש.

* *
*

און ווייסטו ווער דער ער איז, בעסטער פֿריינד?
דאָס איז די הערשער מאַכט, די שטריק, די קייט,
וואָס בינד דיך, קוועלט, און שיינקט דיר נאָכ'ן טוידט
די שוואַרצע גרוב, אַנשטאָט דעם שעהנעם היינט.

* *
*

דיין תפלה און דיין וויינען איז אַ טרייסט,
דאָך ניט פֿאַר דיר— פֿאַר דיינע הערן נאָר!
דיין בעטען זאָגט זיי אָן אַ גוטעם יאָהר,
דען זעלבסט צו נעהמען ביזטו נאָך ניט דרייסט...

* *
*

די יאָהרען שוועבען, לויפֿען זיך פֿאַרביי,
אַ שטראָם פֿון דיינע טרערן יאָגט זיי נאָך

און אַך! נאָך שווערער ווערט דיין לאַסט, דיין יאָך,
דיך דריקט די דעספּאָטישע טיראַניי.

* * *

ווער הערט דיין שטילעס וויינען, בלייכער קנעכט?
ווער זוכט צו לינדערן דיין נויט, דיין פּיין?
דער מעכטיגער וויל אימער מעכטיג זיין,
דען וואָס איז ער, ניט רויבענדיג דיין רעכט?...

* * *

דיין לוסט צום שטרעבען און דיין האָפנונג זינקט;
דען ניכטס איז האָפנונג אָהן דעם מענשענס טהאַט;
דיין שקלאַפען-לעבען מאַכט דיך מיעד און מאַט—
און זעה, ווי גיך דער קאַלטער קבר ווינקט!

* * *

דער גלויבענס-נעבעל רינגעלט דיך אַרום,
אַזוי ווי אַ שיף, וואָס שטעהט אין מיטען ים;
עס פיהלט די ברוסט דעם לעבענ׳ס זעהנזוכטס-פלאַם,
עס זוכט געניס—דאָך דו ביזט שטיל און שטום...

* * *

געפינסט קיין אויסגאַנג ניט?—אָה, בליק אַהער!
די פרייהייטס מאַן, צושפּאַלט דעם נעבעל גיך,
אַ שטראַלענ-רעגען וועט ערפרישען דיך
און אויסקוסען דיין לאַנג פערגאָלטע טרער.

* * *

ווי פון דער ערד שטייגט אויף אַ נייע וועלט,
אַ נייע צויבער-לאַנד, זאָ נאָלדיג שעהן;
ערפולט מיט לעבען און מיט לוסט — און ריין
פון הערשער-שמוץ, פון גלויבענס-פעסט און געלד.

א געזאנג צום פאלק.

הויב אויף דיינע אויגען, אָה, פֿאָלק, וואָס דו ביזט אַזוי
עלענד און אָרעם,
הויב אויף דיינע אויגען צו מזרח און מערב,
צו צפון און דרום
און זעה די געזאַמעלטע אוצרות, און זעה פֿון דיין אַרבייט
די פירות,
און זעה דעם געבליבענעם רייכטהום פֿון פֿריער
געוועזענע דורות.

* *
*

הויב אויף דיינע אויגען און זעה אויפ'ן ים די
געלאָדענע שיפֿען,
און זעה אין די דונקעלע וועלדער דעם רויך פֿון
די לאָקאָמאָטיפֿען,
און זעה, ווי זיי שוועבען און קומען געשווינד פֿון
אַ געגענד אַ וויטען
און פֿיהרען אין אַנדערע לענדער פּראָדוקטען און
סחורות צו בייטען.

* *
*

הויב אויף דיינע אויגען און זעה די געמויערטע
גרויסע פֿאַבריקען,
וואו אַרבייטער זעגען און הובלען, און וועבען, און נעהען,
און שטריקען,
און שמידען, און פֿיילען, און טאָקען, און שניצען,
און גלעטען, און פוצען,
און שאַפֿען די וואַרע, און שאַפֿען דעם רייכטהום
צום מענשליכען נוצען.

און זעה די מאַשינען, די בלאַנקע, די ריעזיגע
אייזערנע שקלאַפען,
וואָס היטען די מענשליכע כוחות און העלפען
די רייכטהימער שאַפען,
און זעה, ווי די ווילדע, די מעכטיגע קראַפט דער נאַטור
איז בעצוואונגען,
ווייל טיעף איז דער מענשליכער שכל און איהרע
געהיימנים געדרונגען.—

* *
*

און ווייט אויף די בליהענדע, לוסטיגע פעלדער הויב אויף
דיינע אויגען
און זעה ווי עס שטעהען די גאָלדענע זאַנגען פון
שווערקייט געבויגען,
און זעה אין די פרעכטיגע גערטנער די ביימער מיט
פרוכטען בעהאַנגען,
און פויגעל ערפיעלען די צווייגען, ערפיעלען די לופט
מיט געזאַנגען.

* *
*

און זעה, ווי די זאַפטיגע וויינטרויבען ווערן געטראָטען
אין קעלטער,
דער וויין ווערט געגאָסען אין פעסער צו ווערען געשמאַקער
און עלטער
אום שפעטער צו זידען אין בעכער, די מענשליכע האַרץ
צו ערפרייען,
ערוועקענדיג האָפנונג און ליעבע, פערייאָגענדיג שמערצען
און וועה'ען.

* *
*

און זעה, ווי די גאַנצע נאַטור איז בערייט צו פערזיסען
דיין לעבען,

און פּיהל אין דיין ברוסט אַ פּערלאַנגען און פּיהל אין דיין
הארצען אַ שטרעבען,
און מוטהיג אין ריעזיגע מחנות שטרעק אויס דיינע הענד,
די פּערדאַרטע,—
גענוג שוין צו זיין די בערויבטע! גענוג שוין צו זיין
די גענאַרטע!

* *
*

הויב אויף דיינע אויגען, אָה, פּאָלק, געה אַרויס פון די
פּינסטערע קברים,
הויב אויף דיינע אויגען צו מזרח און מערב, צו צפון
און דרום
און נעהם די גע'ירש'ענטע אוצרות און נעהם פון דיין
אַרבייט די פּירות,
און שאַפּענדיג לעב און געניסענדיג שאף אין די
פּרייערע דורוה!—

צום קעמפּפער.

די יעצטיגע צייט איז אַ שאַרף פון אַ מעסער
פאַר דעם, וועלכער קעמפּפט געגען איהר;
זיין לעבען קען ווערען אין צווייען צושניטען,
פּערניכטעט ביי יעמווידען ריהר.

* *
*

דער פינסטערער שטן האָט פּיעלע געשטאַלטען,
וואָס שטעהען דעם קעמפּפער אין וועג

און יעדע באַזונדער פֿאַרשטעלט איהם דעם אויסגאַנג
און לאָזט איהם ניט זעהען קיין ברעג...

* *
*

דאַרום הער מיין עצה, דו עדעלער קעמפּפער,
ניט לאָז זיך פֿערפֿיהרען, ניט לאָז!
זאָל שטורעמען, בליצען, זאָל דונערען, קראַכען,
זיי שטאַרק, ווען דער ווינד גיט אַ בלאָז!...

* *
*

דיין פֿיהלענדע הערץ זאָלסטו, ברודער, פֿערבינדען
גאַנץ פֿעסט מיט דער קומענדער צייט—
פֿערקניפּלען מיט צוקונפֿט'ס פֿערגאָלדעטע פֿעדים,
וואָס ציהען צו דיר זיך פֿון ווייט...

* *
*

דיין אויג אָבער, פֿריינד, זאָלסטו יעצט האַלטען אָפֿען
פֿערהיטען געפֿאַהר אויפֿ'ן שטעל,
דיין ריינער פֿערשטאַנד זאָל דיר דינען אַלס פֿאַקעל
די אויג זעהט נור דאַן, ווען ס'איז העלל...

רעוואָלוציאָן.

איך קום ווי אַ שטאָלצער קאָמעט, ווי די זונן, ווען עס
הויבט אָן צו טאָגען;
איך קום ווי אַ בייזער געוויטער פֿון בליץ און פֿון
דונער געטראָגען;
איך קום ווי די גלוטיגע לאַווע פֿון װאלקען־בעדעקטע
וואולקאַנען;

איך קום ווי דער שטורעם פון צפון, וואָס וועקט און
ערשרעקט אָקעאַנען.

* *
*

איך קום ווייל עס האָבען טיראַנען פערוואַנדעלט די פעלקער
אין טהראָנען;
איך קום ווייל מען פיטערט דעם פריעדען מיט פולווער און
בליי און קאַנאָנען;
איך קום ווייל די וועלט איז צוטהיילט און דער בונד פון
דער מענשהייט צוריסען;
איך קום ווייל מען וויל פאַר דעם צייט־גייסט דעם ענדלאָזען
וועלט־רוים פערשליסען.—

* *
*

איך קום ווייל איך בין אין דעם מדבר פון הערשאַפט
געבאָרען געוואָרען;
איך קום ווייל עס האָבען די הערשער געוועקט און
ערצויגען מיין צאָרן;
איך קום ווייל די מענשליכע ברוסט קען די זריעה פון
לעבען ניט טוידטען;
איך קום ווייל מען קען ניט די פרייהייט אויף עוויג
פערשמידען אין קייטען.—

* *
*

איך האָב די געקנעכטעטע פעלקער געפיהרט אין די
פריהערע צייטען
און האָב זיי געהאָלפען די שענדליכע קנעכטשאַפט אויף
פרייהייט פערבייטען,
איך בין מיט דעם פאָרטשריט געגאַנגען, די וועלט איהם
געהאָלפען בענייען,
און געהן וועל איך היינט מיט די פעלקער און וועל זיי אין
גאַנצען בעפרייען.

און אייך, איהר געהייליגטע געלד־זעק, געזאַלבטע,
געקריינטע באַנדיטען,
איך וועל אייך פֿערניכטען מיט אייערע פֿאַלשע געזעצע
און זיטען,
און אייערע הערצער, וואָס שמאַכטען נאָך מענשענ־בלוט,
וועל איך דערשטעכען,
און אייערע קרוינען און סצעפּטער, די גאָלדענע, וועל
איך צוברעכען!

* *
*

איך וועל אייער פֿאַרביגען פּורפּור ווי שמאַטעס אין
שטיקלאַך צופּליקען,
צו וועלכען דאָס פֿאָלק האָט געיובעלט אין נאַרישער פֿרייד
און ענטציקען—,
פֿערליערען וועט אייער פֿערפֿראָרענע וועלט איהר בלענד־
שיין, דעם שטאָלצען,
אזוי ווי דער שנעע, וועלכער פֿאַלט פֿון די אייז־בערג,
פֿון זונ־שיין צושמאָלצען!

* *
*

פֿערניכטען וועל איך אייער שפּינוועב־מאָראַל און די
אוראַלטע ליגען,
און אייערע פּפֿאַפֿען, די פֿינסטערע, וועל איך דערשטיקען
ווי פֿליגען,
און אייערע הימלען, און אייערע שדים, און אייערע
געטער,
איך וועל זיי צושטערען, און ריין וועל איך מאַכען די ערד
און דעם עטהער!—

* *
*

און מעגט איהר מיך ווערגען און שיסען און הענגען—
אומזאָנסט אייער מיהע!

מיך שרעקט ניט קיין קערקער, מיך שרעקט קיין שאַפּאָט ניט,
מיך שרעקט ניט קיין תליה!
אַרויסוואַקסען וועל איך פֿון דר'ערד און איך וועל זי מיט
וואַפֿען בעדעקען,
ביז איהר וועט אויף עוויג פֿערזינקען, ביז אייך וועט דער
קבר פֿערמעקען! —

פריהלינג און הערבסט.

איך ליעב דעם וואַלד, ווען ער איז גרין,
איך ליעב איהם אויך, ווען ער איז געל,
דען קיינמאָהל נאַרט ער ניט מיין זין
און צייגט די וואַהרהייט ליכטיג, העל...

* *
*

איך זעה דעם פֿריהלינג אויך אין הערבסט:
דער אמת וועלקט ניט אין נאַטור.
אָה, שעהם זיך, וועלטיל! נור דו פֿערדערבסט
פֿון ריינעם אמת יעדע שפור!...

פריעדען.

פאָלק! דו האַלסט דעם פריעדען הייליג,
ליעבסט איהם הערצליך, ליעבסט איהם זעעליג
לאָזסט זיין נאָמען ניט בעשמוצען.
זאָג: וואָס בריינגט עס דיר פאַר נוצען,
וואָס דו זוכסט אַלץ צו פערדאַמען
די, וואָס הייסען ניט צוזאַמען
יענעם בונד פון פריעדען האַלטען,
וועלכער, ווען דו וואָלסט איהם שפּאַלטען,
וואָלט ער בריינגען גליק און לעבען
און די וואַהרע רוה דיר געבען?

* * *

ווייסטו דען די אונטערשיעדען
פון אַ וואַהרען, פאַלשען פריעדען?
ניין! דו ווייסט עס ניט אויף זיכער,
עפען אויף די וויסענ'ס-ביכער!
און זיי וועלען דיר ערקלערען
מיט דער וואַהרהייט דיך בעלעהרען:
דאָס פריעדען מיינט יענע רייהען,
וואו עס גיט קיין צוויי פּאַרטייען
פון געדריקטע און פון רייכע—
נאָר פון פרייע, מענשען גלייכע!...

* * *

גלייכע אין פּראָדוקטען שאַפען
ניט פון הערשער און פון שקלאַפען!
גלייכע אין געניעסען אַלעס
ביי אין רייכקייט, ביי אין דלות.

ווייל אַ מענש מיט מיר ניט קריענען
דאַרף ער מיך קיינמאָל בעטריעגען.
רויבט ער מיינע — מוז איך שטרייטען
כ'וויל מיין „רעכט" אויף „ניכטס" ניט בייטען,
לאָז איך רויבען — בין איך איינער,
וואָס באַגיסט מיט טהוי די שטיינער...

די ווינטער-זונן.

נעבעל-גראָע וואָלקען דעקען צו דעם הימעל,
שטיקענד, אונערטרעגליך איז די לופֿט אין גאַס!
ס'ליעגט די גאַנצע וועלט אין טיעפֿען, דיקען שימעל...

* * *

לאַנגזאַם פֿאַלט אַ ווייבער שניי פֿון אויבען — שמוציג
בלאָטיג, שוואַרצליך בלייבט ער אונטען ליגען, נאַס...
קלעפּט זיך אָן די טריט אָן, ליימיג, שווער און גליטשיק...

* * *

כ'שטעה ביי'ן פֿענסטער שטיל און קוק אַרויס אין דרויסען:
מענשען יאָגען, לויפֿען גיך... אָהן צוועק... אָהן ציעל...
דריקען, קוועטשען, שטויסען, היילען זיך און רוישען...

* * *

טרויריג, דונקעל ווערט עס מיר אין הערצען — שווערער
שווערער דריקט דער טיעפֿער וועה־און שמערץ־געפֿיהל,
דאָך, וואָס זעה איך? דאָרטען ווערט דער הימעל קלערער:

די לופֿט ווערט צושפּאַלטען
אין נעבעל אין קאַלטען,
ווערט ליכטיגער, העלער,
און שנעלער און שנעלער
דערזעהען זיך קווייטען
איינס שענער פֿון צווייטען,
וואָס בילדען צוזאַמען
פֿון ראָזיגע פֿלאַמען
פֿיעל גאָלדענע טייכען
און שעהן, אָהנע גלייכען
דערזעה איך באַלד שטייגען
אין הייליגען שווייגען
די זאָננע, די שיינע
די הימלישע, ריינע
און וואַרימע שטראַהלען
לאָזט לאַנגזאַם זי פֿאַלען
פֿון אויבען אַרונטער
און אַלעס ווערט מונטער.

מיין הערץ הייבט אָן שלאָגען
און פֿיהלען און זאָגען:
אַוועק איז דער קומער
עס קומט אָן דער זומער,
די פֿויגעלעך זינגען,
די ליעדער ערקלינגען,
עס בליהען די בלומען
און גלייך ווי פּאַרפֿומען,
געוווירצען וואָס דופֿטען,
צוטראָגט זיך אין לופֿטען

דער גרוך פֿון די ראָזען
פֿון ווינטעל צובלאָזען.
די טייכלעך צופֿליהען
און זילבער־קלאָר גיסען
זיך רוישענדע כוואַליעס
פֿון פֿעלזען, פֿון סקאַלעס
און שפּרינגען און טאנצען
און שפּריצען און גלאַנצען...

....

וועה! וואָס זעה איך? ווידער ווערט דער הימעל טריבער
און די זונן בעהאַלט זיך... אַך, עס ווערט מיר קאַלט...
ווידער ווינטער... פוסטע חלומות... עס ציטערט יעדעס נערוו אין פֿיבער...

* *
*

שוין פֿערגאַנגען!... ווידער וואָלקען טרעפֿען מיינע בליקען
שוואַרצע, פֿינסטערע פֿון שרעקליכען געשטאַלט
אָט, אָט האַלטען זיי און ווילען אַלץ דערשטיקען...

* *
*

פֿון די קוימענס זעצט אַ שוואַרצער רויך — געדיכטער שוואַרצער ווערט ער אין דער נעבעלדיגער לופֿט
באַלד צוטהיילט ער זיך און מאָהלט ערשרעקענדע געזיכטער.

* *
*

און די הייזער, דוכט מיר, שיבען זיך צוזאַמען
ענגער ווערט די גאַס ... אַ שוואַרצער פֿויגעל רופֿט
קלאַגענד אין דער לופֿטען גלייך ער וואָלט פֿערדאַמען,

....

די שוואַכע ווינטער־זונן
זאָ גיך פערגעהענדע
זי גלייכט „רעפאָרמעלעך"
ניט לאַנג בעשטעהענדע...

מערין-געדאנקען.

ווען איך שטעה אַמאָהל בייִ'ן ים ביי נאַכט,
אין וועה פערזונקען, שטום, פערטראַכט
און הער דעם שטילען וועללען־רויש
דאַן זיפץ איך, וויין און קרעכצע אויס:
זאָ שלאָפט די פרייהייט אויף דער וועלט
דערשטיקט פון רויבער, קנעכט פון געלד,
זאָ זיפצעט, קרעכצט זי ווי דער ים
פון טיעפען שמערץ, פון וועה, פון גראַם...

* * *

ווען כ'זעה בייִ'ן ים אַ טייכעל קליין
און נעבען איהר אַ פעלזען־שטיין,
וואָס לאָזט זיי ניט אין ים אַריין,
דאַן שריי איך אויס מיט שמערץ און פיין:
די טייכעל, אַך, בין איך, בין איך,
צום ים פון פרייהייט ציהט עס מיך
און וועה! אַ שטאַרקע וואַנד פערשטעלט
געבויט פון אונזער הערשער־וועלט...

* * *

ווען כ'זעה דעם דונערס ווילדער קראַך
צושפאַלט דעם שטיין און מאַכט איהם פלאַך,

צושניידט זיין האַרטקייט ווי אַ זעג
און מאַכט די טייבעל פֿריי דעם וועג—
דאַן ווער איך מוטהיג, שטאַרק און דרייסט,
עס וואַכט באַלד אויף מיין פֿרייהייט׳ס־גייסט
און טיעף בעגייסטערט רוף איך, שריי:
רעוואָלוציאָן! דו מאַכסט מיך פֿריי!...

ביי׳ן מאנומענט.

עס חלומט, טרוימט דער מאָנומענט
אין בלאַסען מאָנד־שיין, שטיל, אַליין,
געטאָקט, געשניצט פֿון קינסטלער־הענד,
געהאַקט פֿון ווייסען מאַרמאָר־שטיין.

***

דער בילד שטעלט פֿאָר: אַ דענקער זיצט
און האַלט אַ פֿעדער אין זיין האנד,
דער שנעה פֿון אויבען פֿינקעלט, בליצט,
ווי דינער שטויב פֿון אַ ברילִיאַנט,

***

מען הערט. קיין שאָרך, קיין פיפס אַרום,
דער גאָרטען רוהט אין שוים דער נאַכט
די ווייסע בוימער שטעהען שטום,
דער ווינטער־ווינד שפּאַצירט זיך זאַכט.

***

איך שטעה ביי׳ן מאָנומענט און טראַכט:
די וועלט בעלוינט נאָך דעם, וואָס דענקט

אָט האָט מען דאָ זיין בילד געמאַכט
און כבוד, עהרע איהם געשיינקט.

* *
*

איך שטעה און טראַכט, און קלער און קלער:
מען וואָלט מיך עהרען זאָ ווי איהם
ווען איך וואָלט זיין געלעהרט ווי ער—
דאָך שטיל! מיר דאַכט, איך הער אַ שטים—

* *
*

איך הער אַ שטים—וואָס קען דאָס זיין?
האָב איך די בוימער אויפגעוועקט?
אַך, ניין! מיר פּאַרט אין קאָפּ אַריין,
דער מאָנומענט האָט זיך גערעגט.

* *
*

קען ריידען דען דער קאַלטער שטיין—
די זאַך, וואָס ניט קיין לעבען טראָגט?
דאָך שטיל! עס רעגט זיך ווידער שוין,
ער ווינקט צו מיר, איך הער ער זאָגט:

* *
*

„זאָלסט ניט שטרעבען
אין דיין לעבען
צו דעם פּוסטען לאָרבער־קראַנץ.
הער מיין לעהרע:
זוך קיין עהרע,
זוך קיין כבוד, זוך קיין גלאַנץ.

* *
*

„זאָל דיך לויבען
און ערהייבען

„דאָס, וואָס שאַפֿען וועט דיין קראַפֿט,
וועלען מענשען
שילטען, בענשען
אַלעס איינס!—האָסט גוט׳ס געשאַפֿט ...

***

„דיין געוויסען
קען פֿערזיסען
וואַהרהייט, עהרליכקייט אַליין.
ניט בריליאַנטען,
ניט דיאַמאַנטען,
ניט קיין קראַנץ און ניט קיין קריין...

***

„זאָלסט ניט שמייכלען
זאָלסט ניט הייכלען
דעם, וואָס ליעבט קיין וואַהרהייט ניט
נור פֿערמיידען
און פֿערשניידען
פֿון דער וועלט זיין שלאַנגען־טריט.

***

„זאָנען־קלאַרהייט
איז די וואַהרהייט
קעמפּף און שטרעב און לעב פֿאַר איהר!
ליעבט זי קיינער, ליעב זי איינער,
שטאַרבען זאָל זי נור מיט דיר!...

***

....

ער רעדט ניט מעהר — ער שווייגט שוין שטיל;
זיין זיסע שפּראַך פֿערשטעה איך רעכט,
אָ, קאַלטער שטיין, דו זאָגסט מיר פֿיל
יאַ, כ'לעב פֿאַר וואַהרהייט, לעב און פֿעכט! —

די זיפצענדע שטימע.

די לופט איז דומפּף, עס איז פֿאַרנאַכט
די זונן פֿערזינקט, דאָרט וויט, בייזאַכט
דער אַבענד שפּינט מיט גרינגער האַנד
די שוואַרצע פֿעדים אויפ'ן וואַנד.

* * *

אַלץ דונק'לער ווערט עס, טויטענשטיל,
עס גרייפּט מיך אָן אַ שמערץ-געפֿיהל,
מיר דוכט, די ווינקלען פֿון מיין רום
זיי גיסען טרערען, שווייגענד, שטום.

* * *

און באלד דערהער איך דורך דער לופט
אַ טרויער-שטימע וויינט און רופט,
איהר זיפצער-טאָן צוגיסט זיך גלייך
ווי ס'וואָלט געווען פון מאַרך אַ טייך...

* * *

און טיעף אין הערצען דרינגט זי איין
און וועקט די שמערצען, און וועקט דעם פיין
און יאַמערט, בעט מיט טיעפֿען וועה:
„וואָס זיצסטו שטיל, וואָס זיצסטו — געה"! —

איך הער זיך איין, איך קוק זיך אום
ס'איז אַלעס רוהיג, שטיל אַרום,
דאָך אַרבייטס־מאַן, די שטים, מיר שיינט,
דאָס איז דיין שוויגען, אַרמער פֿריינד...

א מאנאלאג פון דער דומהייט.

אַך, ווי גוט מיר איז צו ליגען,
ביי דעם אַרבייטס־מאַן אין קאָפּ
ס'איז מיין בעסטעס פֿאַרגעניגען
קיין זאַך געהט מיר דאָרט ניט אָפּ.

* *
*

עסען, עס איך זיין געהירען
(ס'איז אַ זעהר זיסע זאַפֿט)
אין דער שטיל—ער זאָל ניט שפּירען—
זויג איך אויס זיין דענקונגס־קראַפֿט.

* *
*

כ'בין ביי קיינעם אונטערטהעניג
איך אַליין האָב דאָרט די מאַכט,
איך רעגיער דאָרט, ווי אַ קעניג
וויל עס איז דאָרט שטענדיג נאַכט...

* *
*

זוי אַ פֿלעדערמויז פֿאַרשפּרייט איך
מיינע שוואַרצע פֿליגעל דאָרט
און די פֿינסטערנים פֿערברייט איך,
כ'לאָז פֿאַר ליכטיגקייט קיין אָרט.

טאָמער קומט אַ שטראַהל געפּלויגען
פון פערשטאַנד און וויל אַריין,
ליג איך דאָרטען אויסגעצויגען
און איך שריי: „דער אָרט איז מיין!”...

* *
*

קריעגט דער אַרבייטער אָחאָטע
צום פערשטאַנד (אָ גאָט בעהיט)!
שריי איך, ווי אַ פראָש פון בלאָטע:
„הער, מיין פריינד, עס טויג דיר ניט!”...

* *
*

און ווי דאַנקט מיר טהראָן און גלויבען
פאַר מיין הילף צו זייער ציעל!
איך, די דומהייט, העלף זיי רויבען
טרייבען זייער טייפעל־שפיעל,

* *
*

איך, די דומהייט, בין די קירבעס
בלאַנקער, צוויי־געשאַרפטער שווערד,
נאָר דורך מיר, אָהן מיה, אָהן טרחות
רויבט זי זיך די גאַנצע ערד—

* *
*

איך, די דומהייט, העלף פערפיהרען
אין אַ שמוטץ דעם אַרבייטס־מאַן
כ'היים איהם דולדען די וואַמפּירען—
שאַפען אוצרות דעם טיראַן—

* *
*

איך בין דאָס דער שוואַרצער שלייער,
וואָס פערשטעלט די וועג צום גליק,

איך בין דאָס דער קעפּ־פּערדרייער,
כ'הײם די מענשהייט גיין צוריק...

* *
*

דאָך... איך ציטער... אָ, די צייטען...
עפּעס דוכט מיר... דוכט זיך אָפּ
אַז דער אַרבייטער וועט בייטען
מיך, זיין שכן, פון זיין קאָפּ—

* *
*

דען אין פוסטען שוואַרצען מח,
וואו איך הערש מיט ווילדער מאַכט
דרינגט פערשטאַנד אַריין מיט כח
און מיין שאַטען־טהראָן צוקראַכט...

נעכטען און היינט.

ביי נאַכט האָט דער פּאָעט, אַנ'אַלטער פּאָעט,
בעזונגען דעם שנעע און געגאַנגען צו בעט.
אויף מאָרגען האָט ער פאַר זיין זוהן אין דער פריה
געלעזען זיין נעכטיגע שנעע־פּאָעזיע:

* *
*

„ווי פעדערן ווייסע, פון ענגעל געפּליקט
די ערד צו בעפּוצען פון הימעל געשיקט,
ערשיינט מיט דער שנעע אין זיין רוהיגען גהען
זיין צאַרטקייט בעצייכענט די אונשולד אַליין.“

* *
*

און וואו עס געפינט זיך אַ שמוציגער אָרט,
„אַ בלאָטע, אַ זומפּ אויפען גאַס דאָ און דאָרט

זאָ ווערט עס פֿונ'ם שנעע מיט אַ דעקטוך פֿערשפּרייט
אונ אַלעס איז קלאָר אין דער לייננ און דער ברייט".

***

דער זוהן האָט די ליעד מיט התמדה געהערט
מיט שכל די ווערטער בעטראַכט און בעקלעהרט,
נאָר באַלד האָט דער פֿאָטער געזאָגט איהם: „מיין זאָהן,
בעזינג אויך דעם שנעע זאָ, ווי איך האָב גיטהאָן".

***

דער זוהן האָט אין פֿענסטער געגעבען אַ בליק
און האָט איהם געענטפֿערט ביי'ן קומען צוריק:
„אַך פֿאָטער, ס'איז אַנדערש פֿון נעכטען ביז היינט
דער שנעע איז יעצט שמוץ, דען די זונן האָט ערשיינט"...

די גראבע האנד.

(פֿריי איבערזעצט אויס דעם דייטשען).

אָה, זאָג, וואַרום נעהמסטו פֿערשעהמט
דיין האַנד זאָ גיך פֿון מיר צוריק?
וואַרום ביזטו געוואָרען רויטה
און קעהרסט אַוועק פֿון מיר דיין בליק?
דו שעהמסט זיך, ווייל דו ווייסט, דיין האַנד
איז ניט, ווי אַנדערע, ווייך און צאַרט—
זי האָט קיין שמוק, קיין רינג אויף זיך
און איז צושפּאָלטען, שוואַרץ און האַרט?—

אָ, שעהם זיך ניט—איך ווייס גאַנץ גוט,
וואָס זי, דיין האַנד, האָט אויפגעטהאָן.
זי האָט מיט צאַצקעס ניט געשפּיעלט
ווי יענע הענד, פון אויבען אָן...
מיט׳ן פאָכער האָט זי ניט געפאָכט,
קיין ליעד געשריעבען אויפ׳ן פּאַפּיער
און ניט געקלאַפּט אין רייכען זאַל
די ווייסעביינדלאַך פון׳ם קלאַוויר.

***

זי האָט דעם פאָטער נאָר דערנעהרט,
וואָס איז געלעגען קראַנק פיעל יאָהר;
זי האָט די קליינע שוועסטערלאַך
געגעבען ברויט, געקאָרמעט נאָר.
פאַר פּיעלע האָט די שוואַכע האַנד
דעם שטיקעל ברויט אין נויט געשאַפט,
דאָס איז געוויס קיין לייכטע זאַך
פאַר אַ מיידעל, זאָ ווי דו, אָהן קראַפט.

***

דיין האַנד איז ניע געוואָרען מיעד
און האָט געאַרבייט מיט׳ן שוויס.
און איז זי יאַ אַמאָל, גאַנץ שפּעט,
אַראָפּגעפאַלען מיעד אין שויס—
דאַן איז אַוועק איהר צאַרטקייט באַלד,
פערשוואונדען איז איהר טיעפער חן
און גראָב געוואָרען איז די האַנד,
וואָס איז געוועזן אַמאָל זאָ שיין.

***

און דאָך, איך ליעב זי יעצט פיעל מעהר
ווי יענע הענד, וואָס זיינען פיין—

ווי יענע הענד, וואָס נאָר דורך זיי
מוז דיין האַנד גראָב און שמוציג זיין...
זאָל קושען יענע צאַרטע הענד
דער אויסגעפוצטער, רייכער הער,
אויף דיין האַנד, שוועסטער, טריעפט אַראָפּ
אוים דאַנקבארקייט אַ הייסער טרער...

די ארמוטה פריהער און יעצט.

(פריי איבערזעצט אוים דעם דייטשען).

פריהער האָט מען זי געזעהען,
וואו דעם רייכענ׳ס פוס פלעגט טרעטען,
אויפ׳ן גאַס מיט זיפצען, וויינען,
אַ נדבה פלעגט זי בעטען,
פריהער פלעגט זי שטעהן ביי׳ן פאַלעץ,
קוועטשען זיך צו קירכען־טהירען
איהרע מינען פון פערצווייפלונג
זאָלען רייכע הערצער ריהרען.

* * *

פריהער, ווען די גרויסע הערען
פלעגט זיך אַ יום טוב מאַכען,
האָט זי זיי „וויוואַט" געשריען,
„עהרפורכט" פלעגט אין איהר ערוואַכען.
דאַנקען פלעגט זי פאַר אַ פוס־טריט
ווען אַ סענט פלעגט זי נאָר קריעגען

און די האַנד פֿון דעם טיראַנען
פֿלעגט זי קושען מיט פֿערגניגען.

* *
*

איהר הכנעה פֿלעגט געפֿעלען
זיין דעם הערשער.—דען די גרויסקייט
פֿון׳ם טיראַן גלאַנצט שענער,
ווען די אַרמוטה צייגט איהר בלויזקייט...
יעצט—די צייט האָט זיך געענדערט,
און דער נויט דריקט שטאַרקער, גרעסער,
דאָך די אַרמוטה בעט ניט מעהרער
פֿאַר דעם רייכען׳ס שיינע שלעסער.

* *
*

שווייגענד שטעהט די אַרמוטה איצטער
סטראַשענדיג מיט ערנסטע מינען
אין פֿאַבריק פֿון דעם יאַהרהונדערט
ביי די רוישענדע מאַשינען.
און זי זוכט מיט שטאַרקע קרעפֿטען
זיך אַנ׳אָרט אין קאַמפּף צו שאַפֿען,
מיט געדאַנקען־שאַרפֿקייט שמידט זי
פֿאַר דער צוקונפֿט איהרע וואַפֿען.

* *
*

איצטער וואַרט זי ניט אויף פֿרומע
ס׳זאָל דורך זיי אַ הילף איהר קומען,
ניין! זי פֿאָדערט יעצט מיט ערנסט
וואָס מען האָט פֿון איהר גענומען.
די הצלחה פֿון איהר אַרבייט
זאָל קיין אַנדערען געהערען

און גערעכטיגקייט און גלייכהייט
וויל זי זיך אַליין בעשערען.

* *
*

פאַר די טהירען מעהר ניט ווימלען,
נאָר אין פּאַלאַץ אומשפּאַצירען!
און דער שיינער קראַנץ פון פרייהייט
זאָל אויך איהר קאָפּף שוין בעציערען.
דער, וואָס וויל אַ חלק האָבען,
זאָל די משא העלפען טראָגען,
און ווייל איהר צאָהל איז דער גרעסטער
וועט איהר קיינער „ניין" ניט זאָגען...

דער שלאָף.

נאַכט האָט בריים זיך אויסגעגאָסען,
אַלע אויגען צוגעשלאָסען,
איך אַליין נאָר זיץ ביי'ן טישעל
און איך לערין נאָך אַ ביסעל.
אַך, ווי זיס דאָס איז, ווי טהייער!
ס'לעשט די זעלע'ס דורשטיגען פייער
גלייך ווי טהוי, ווי טראָפּענס נאַסע
טרינקען אָן די ליליע בלאַסע,
וועלכע וואַרט, די זאָנענשטראַהלען
זאָלען ווערען שוין פערפאַלען
און די נאַכט זאָל ענדליך ווינקען,
אום דעם טהוי צו קענען טרינקען.

און איך לערין, מיש די בלעטלעך,
וועלכע זיינען גלייך צו בעטלעך,
וואו עס רוהען טוידטע ראָסען,
העלדען, קעמפפער, פֿעלקער מאַסען.
כ'לערין, לעז פֿון טאַפּפּערע קריעגער,
פֿון בעזיעגטע און פֿון זיעגער,
וועלכע האָבען פֿול טרייהייט
היים געקעמפפט פֿאַר רעכט, פֿאַר פֿרייהייט,
וועלכע האָבען ווי די לייבען,
ווי די ריעזען זיך ערהייבען
מיט אַ ליעבעס-באַנד צוזאַמען,
אום די הענקער צו פֿערדאַמען.

* *
*

לעבענד זעה איך די געזיכטער
פֿון די העלדען, גלייך ווי ליכטער,
כ'זעה די אויגען פֿלאַמען, בליצען,
שטראָמען מוטה און שכל שפּריצען.
און די לאָקען לאַנגע, שיינע
גלייך ווי וועלען, כוואַליעס קליינע,
ווען דער ווינטעל טהוט זיי רייצען,
וואַרפֿען אום זיך אויף די פּלייצעס.
אַך! עס טראַכט זיך מיר ביי'ן לעזען:
וואָלט עס יעצט, אָ יעצט געוועזען
און איך וואָלט שוין דאָרטען זיצען
דאָרט, אין פעלד, וואו שווערטער בליצען...

* *
*

פֿון געשיכטע געה איך איבער
ציט'רענדיג אין לייכטען פֿיבער

צו די אַנד׳רע וויסענ׳ס־לעהרען,
וועלכע זוכען צו ערקלעהרען
יעדע קראַפֿט, וואָס ליעגט בעהאַלטען
אין נאַטור׳ס געהיימע פֿאַלטען
פֿון דער ערדע, פֿון די פֿלאַנצען
פֿון דעם ערדענרייך אין גאַנצען
און פֿון יענע לעבענ׳ס־טהיערע,
וועלכע האָבען זייער דירה
דאָרט ביי׳ן אָבגרונד פֿון די ים׳ן,
וואו זיי לעבען זיך צוזאַמען.

* * *

און איך לערען, לערען, לערען,
דאָך, ווער זוכט עס מיך צו שטערען?
עפּעס ציהט—איך הויב אָן שפּירען
אַ טומאַן אויף די געהירען,
וואָס איז דאָס? פֿון מיינע אויגען
איז די זעהונג׳ס־קראַפֿט פֿערפֿלויגען
און זיי ווילען זיך שוין שליעסען,
ווער איז דאָס—איך וואָלט עס וויסען—
וואָס פֿערגינט מיר ניט די שטונדען
ווען איך הייל די אַלטע וואונדען?
ווער איז דאָס? איך מעג דאָך זיצען
נאָך אַ טאָג פֿון שאַפֿען, שוויצען!

* * *

שאַט! איך פֿיהל, אַ שוואַרצער שאַטען
וועבט אַרום מיין קערפּער מאַטען,
שטילער, שטילער, עס בעוועגט זיך!
שטילער, שטילער, אָט עס רעגט זיך:

„כ׳בין דער שלאָף, איך בין דער דרימעל,
כ׳בין נעשיקט פֿון מאַמאָנ׳ס הימעל
דיר דעם מוח צו פֿערשפּינען,
שטומפּיג מאַכען דיר דעם זיננען,
דיינע אויגען צו פֿערמאַכען
זאָלסט ניט קענען לערנען, וואַכען...
מוזט פֿאַרטאָג שוין געהן פֿערדינען
דרעהען, טרייבען די מאשינען."

* *
*

„מיינסטו, אַז די פֿרייע שטונדען,
די מינוטען, די סעקונדען
ווען דו ביזט פֿון שאָפּ געקומען
האָט מאַמאָן ניט צוגענומען?—
ווייס: זיי זיינען אויך ניט דיינע!
גאָט מאַמאָן זאָגט: „אַלץ איז מיינע"!
רוה נאָר אויס דיין קערפּער שלאַפֿען
זאָלסט אויף מאָרגען קענען שאַפֿען,
ווי אַ פֿערד, יאַ, ווי אַ בהמה
פֿול מיט אַנגסט, מיט שרעק, מיט אימה
פֿאַר דעם געלד־גאָט׳ס שווערע בייטשען...
כ׳דאַרף ניט מעהרער דיר פֿערטייטשען"...

....

אַך, ווי ביטער איז דאָס לעבען!
אַלץ דעם טייפֿעל אָבגעגעבען...
אַרבייטער! בעטראַכט... בעטראַכט אייך!...
אַך... עס שלעפֿערט... גוטע נאַכט אייך!...

דאס לעבען.

1.

מיר זוכען פֿריידען אינ'ם רויש פֿון לעבען,
און ווילען אונזער ברוסט זאָל ווערען קיהלער;
מיר שטעהען שטיל און דענקען פֿון שטרעבען,
מיר שטרעבען דענקענדיג צו לעבען שטילער.

עס בענקט דאָס הערץ נאָך אונבעקאַנטע וועלטען,
עס שטרעבט צום גליק דער מוח, דער געזונטער,
דאָך זייער ציעל עררייכעןביידע זעלטען —
זיי ציהט די אַרמוטה און די נויטה הערונטער.

אָפֿט, ווי טיראַנען, האַסען מיר די מענשען,
און אונזער ליעבע זוכען מיר צו טוידטען;
אָפֿט, ווי בעשיצער, ווילען מיר זיי בענשען,
און זיי עהלעזען פֿון די שווערסטע נויטהען.

וואָס איז דער קאמפף, וואָס הערשט אין אונזער זעלע?
דאָס ווילדע רוישען פֿונ'ם ים געפֿיהלען?
וואו איז אין לעבען יענע גאָלד'נע שטעלע
וואו 'ס בליהט די זיכערהייט פֿון אונז'רע ציעלען?

2.

אימער אין שטורעם זיך טראָגענדיג
בלייבען מיר אָפֿטמאָל אַליין;
אימער אין אַרמוטה זיך פלאָגענדיג
ווערט אונזער הערץ ווי אַ שטיין;
אימער מיט צווערגען זיך שלאָגענדיג
זינקען מיר, ווערען מיר קליין;
אימער אין ליידען פערצאָגענדיג
קענען מיר פֿאָרווערטס ניט געהן.

3.

רופּסטו דאָס לעבען די ליעבע ?
רופּסטו די ליעבע דאָס לעבען ?
שטונדען, אי העלע אי טריעבע,
האָבען מירביידע געגעבען.

4.

מיר זיינען אָפּט מעהר, ווי מיר דענקען,
אָפּט מעהר, ווי עס דוכט זיך דער וועלט ;
און אָפט וואָס מיר ווינשען צו שענקען
האָט יענעם קיין מאָל ניט געפֿעהלט.

עס האָט יעדע ברוסט אַ גן־עדן,
עס האָט יעדער מוח אַ קרוין,
מיט וועלכע, אין שמערצען און פֿריידען,
דער מענש האַלט זיך טהייער אַליין.

5.

דו קענסט דאָס לעבען, דאָס לעבען קען דיך
מיט גאָלדענע גאַבען בעשענקען ;
מאַכט עס דיך גליקליך ? מאַטערט עס דיך ?
עס ווענדעט זיך אָפּט אָן דיין דענקען.

6.

טויזענדער דורות פֿערשווינדען
אָהנע די וועלט צו ערגרינדען,
נאַריש ערשיינט זיי דאָס לעבען ;
דאָך דענקער, און קינסטלער, און דיכטער
קעניגע, פרינצען און ריכטער
לאָזען זיך נאַרען און לעבען.

די פריעדענס-פאלמע.

אַ פּריעדענס-פּאַלמע בליהט
אין נײַנצעהנטען יאהרהונדערט,
פֿון קעניגע געהיט,
פֿון טויזענדע בעוואונדערט.
זי גיבט קיין שאָטען ניט
דעם וואַנדערער דעם מיעדען,
קיין פֿרייער פֿויגעל פֿליהט
אינ׳ם הימעל פֿון איהר פֿריעדען.

דאָך שטעהט זי אונגעבויגען
זייט לאַנגער, לאַנגער צייט,
געוועסערט פֿון די אויגען
פֿון יונג׳ און אַלטע לייט,
פֿון זיפֿצען און פֿון קלאַגען,
פֿון קרעכצען שטיל געוויגט,
פֿון שמערצען און פֿון פּלאָגען,
פֿון וויי‏טאָג אונבעזיעגט.

פֿיעל טויזענד פּילגער ציעהען
צו איהר פֿון יעדעס לאַנד,
מיט הערצער, וועלכע גליהען
פֿון כעס, שטאָלץ און שאַנד.
דאָך וועניג פּילגער קומען
צוריק מיט איהר אין האַנד,
זיי פֿאַלען און פֿערשטומען
דאָרט קעמפֿפֿענדיג ביינאַנד.

איהר זאַנפֿטעסטע בעוועגונג
רעגט אויף די גאַנצע וועלט,
איהר קלענסטע, שטילסטע רעגונג

וואַרפט אָן אַ ווילדע קעלט.
מיט בליקען פול מיט טרויער
אַליין אין זיין געצעלט,
בעוויינט דער אָרמער בויער
דעם פריעדען, וואָס איהר פעהלט.

עס וויינט די צאַרטע מיידעל,
און בעט פאַר איהרע זינד;
די מוטער, מילד און עדעל,
בעקלאָגט איהר ליעבעס קינד;
דאָך קומען זיי ניט ווידער,
די קעמפפער, ווי געשווינד,
די קינדער און די ברידער,
זיי ליגען טויט און בלינד.

זיי זיינען לאַנג פערשוויגען,
די שטאָלצע קעמפפער אַלע,
דען וויט אין שלאַכטפעלד ליגען
אַ הויפען שאַרבענס קאַלע;
אין אימה'דיג פון מיטען,
פערשוואַרצט פון בליי און רויך,
ערהויבט זיך אונפערשניטען
די פריעדענס-פאַלמע הויך.

עס קוקט אויף איהר די זאָננע
הערויב אין שמערץ און גראַם;
דאָס מויל פון אַ קאַנאָנע,
דאָס איז איהר שטאַרקער שטאַם;
די צווייגען זיינען שווערטער,
די בלעטער זיינען שפיזען,
געטרויבט פון פיעלע ערטער,
פון פיעלע טויטע ריזען.—

נאטור-ליעדער.

1.

ווי גרויס, ווי וואונדערבאַר ביזטו, נאַטור!
די פּערלען דיינע האָט דער מענש געזוכט;
די אוצרות דיינע האָט דער מענש בענוצט;
די קרעפֿטען דיינע האָט דער מענש בעהערשט;
די סודות דיינע האָט ער אויסגעפֿאָרשט, —
דו אָבער שטעהסט נאָך אין דיין אַלטער פּראַכט,
בעדעקט מיט גלאַנץ, אונענדליך ווי די צייט,
אַן׳עוויג-שטראַהלענדע געהיימניס!

2.

ווען דורך די בוימער שיינט דער לעצטער שטראַהל,
און אויף די בערג אַ זאַנפֿטער פּורפּער ליגט;
ווען דורך די פֿעלדער וועהט אַ פֿרישע לופֿט,
און בלום, און בלאַט ערשיינט ווי איינגעוויגט;
ווען אין דער הויך דער אַבענד-שטערן גלענצט,
שעהן ווי אַ שליח פֿון אַ נייער צייט, —
ווי דייטליך זעה איך דאַן דעם לעבענס-צוועק,
ווי איז מיין ברוסט ערפֿילט מיט לעבען דאַן! —

3.

ווען כ׳שטעה ביי׳ם ברעג פֿון הויך-געוועלבטען פֿעלז
און קוק אַרונטער אויף דעם ברייטען ים;
ווען אויף די ריעזענוואָלקען רוהט מיין בליק,
און ווערט באַהעפֿט מיט דער אונענדליכקייט;
ווען דורך דעם עטהער שוועבט מיין פֿאַנטאַזיע,
און זעהט דעם ליכטיגען פּלאַנעטען-גאַנג,

ווי מעכטיג בין איך דאַן, און דאָך ווי שוואַך!
ווי ניכטיג בין איך דאַן, און דאָך ווי גרויס!

4.

ווען כ'האָב פּערצווייפעלט אין דער גרויסער וועלט,
האָב איך אַ טרייסט געזוכט אין דער נאַטור:
איהר יונגע שעהנקייט אין דער פריהלינגס-צייט;
איהר זיסער טרויער אין דער צייט פון הערבסט;
איהר שטילעס אַלטער אין דער ווינטער-צייט—
זיי האָבען מיך בערוהיגט און געשטאַרקט;
מיין ברוסט ערפילט מיט פרישער ענערגיע,
מיט יוגענדליכער קראַפט, און לעבענס-מוטה.

די קוגעל-גיסער.

אַכצעהן הונדערט אַכט און פערציג—
„מיכעל" איז אַ העלד געוואָרען!
דייטשלאַנד'ס מיכעל איז אַ קעמפּפער
און ער קעמפּפט מיט מוטה און צאָרן!

***

זיינע לאַנגע עזעל-אויערען
האָט ער פלוצלונג איינגעצויגען
און דעם עהרליך-בראַוועז רוקען
האָט ער ענדליך אויסגעבויגען.

***

און ער קעמפּפט אויף באַריקאַדען,
דען צו שווער איז איהם צו טראָגען

פֿון זיין „פֿאָטערלאַנד" די לאַסטען,
פֿון די פירסטען און הערצאָגען.

* *
*

ביקסען קראַכען, קאָילען פֿליהען,
קאַמפּף-געשרייען הערט מען שאַלען;
אַרעמ'ס פֿעכטען, שווערטער בליצען,
און די פֿיינדע פֿאַלען, פֿאַלען.

* *
*

און—אָ, פֿריידע! אין דעם טומעל,
אין דעם ליאַרעם, אין דעם שטורעם
שטעהען קינדער און זיי גיסען,
גיסען קאָילען אין אַ פֿורעם.

* *
*

פֿאַר די פֿריינדע, פֿאַר די קעמפּפֿער,
פֿאַר די טאַטעס, פֿאַר די ברידער
טאָהרען ניט קיין קאָילען פֿעהלען,
און זיי שאַפֿען אימער ווידער.

* *
*

בעקלאַך גליהען, שטערענ'ס שוויצען,
אויגלאַך בליצען טיעף בעגייסטערט;
יעדער היילט זיך, מונטער-פֿלייסיג,
און מען אַרבייט און מען מייסטערט.

* *
*

„האַלץ אַהערצו!" שרייט אוים איינער
און הויבט אָן דעם קעסעל מישען;
„שטופּ מיך ניט!" שרייט אוים אַ צווייטער,
וועלכער האַלט דעם בליי אין גיסען.

„אַט איז האָלץ אַ פֿולער פֿאַרטעך!"
און דער פֿייערל פֿלאַקערט העלער
און דער קאַמפּף ברענט שטאַרקער, שטאַרקער,
און די קאָילען ווערען שנעלער.

* *
*

קליינע העלדען, קוגעל־גיסער —
וועלכע וואונדער־שעהנע סצענע!
אָה, ווי וואָלט איך האַלזען, קוסען,
קלוגע קינדער זאָ ווי יענע!...

* *
*

פֿאַר די באָבעס פוסטע מעשות
פֿלעגען זיי זיך פֿריהער שרעקען
און ביי נאַכט די לאָקען־קעפּלאַך
אין די קישען טיעף פֿערשטעקען.

* *
*

אָבער איצטער, ווען די טאַטעס
שטעהען מוטהיג אין'ם פֿייער,
האָט אויך אין די קליינע קינדער
אויפֿגעוואַכט דער גייסט דער פֿרייער.—

* *
*

פֿינף און פֿופֿציג לאַנגע יאָהרען
זיינען זייט דער צייט פֿערשוואונען,
נאָך איז ניט דער קאַמפּף געענדיגט,
קעמפּפֿע נייע וועלען קומען!—

* *
*

אָבער איהר, איהר שקלאַפֿען־עלטערן,
לערנט אייערע קינדער פֿריי זיין;

בראַווע פּרייהייטס־קעמפּפער! דאָס זאָל
די ערציהערם העכסטער פרייז זיין!...

פערלאנג.

עוויג וואו די שעהנהייט איז,
עוויג וואו די ריינהייט איז
וויל מיין זעלע וואָהנען;
עוויג וואו די טרייהייט איז,
עוויג וואו די פּרייהייט איז,
וויל איך מיך בעקרוינען.

* * *

דער פרייהייט׳ס־וואנדערער.

אין האַנד דעם וואַנדערשטאַב, מיט פּעסטע טריט,
אַזוי וואַנדערט ער אַרום פּון לאַנד צו לאַנד;
מיט איהם געהט ׳ס לעבען, געהט די פּרייהייט מיט,
די פּעלקער־רעכטע שיצט ער מיט זיין האַנד.—

שעהן ליגט די וועלט פּיר איהם, מיט ליכט בעדעקט,
מיט ליעבע רוהט אויף איהר זיין טיעפּער בליק;
זיין גייסט איז פּריי, זיין האַרץ איז אויפּגעוועקט,
און שלאָגט מיט פּרייד, מיט טיעפּען מענשען־גליק.

אויף בארג און טהאָל ליגט קלאָהר די זונן פּערשפּרייט,
אויף באַרג און טהאָל רוהט קלאָהר זיין פּרייער גייסט;
נור ווען איהם דענקט זיך פּון דער מענשהייטס־נויט,
זיך אין זיין אויג אַ ביט׳רער טרער בעווייזט.—

טעמפלען פֿון שעהנהייט לייכטען אין זיין קאָפּ,
אַ וועלטען־פּראַכט איז איינגעדריקט אין איהם;
געבלענדעט לאָזט ער אָפּט זיין בליק אַראָפּ,
און הערט פֿערשעמט זיין אייג'נע הערצענס־שטים.—

ער זעהט די פֿרייד, ער זעהט די לייד פֿון לעבען,
אין יעדען ווינקעל דרינגט זיין בליק אַריין,—
ער זעהט דעם רייכען אין זיין וואָלטאָג שוועבען,
ער זעהט דעם אָרימאַן אין נויט און פּיין.

און אָפּט אין ליידען טהוט דאָס האַרץ איהם וועה,
דאָך ווערט ער ניט פֿערצווייפֿעלט אין זיין וועג;
ער הערט די מענשהייט'ס ליידענס־אויסגעשריי,
דאָך זינקט ער ניט, ער זוכט אַ נייען שטעג.—

עס לעבט פֿיר איהם קיין טרייער פֿאָטער ניט,
קיין מוטער לעבט ניט, וועלכע ער האָט ליעב
מעהר ווי די פֿרייהייט, און זיין פֿרייער שריט
געהאָרכט מיט שטאָלץ זיין אינערליכען טריעב.—

קיין פֿריינד איז איהם קיין פֿריינד ניט, ווען זיין ציעל
מוז געהן פֿערלאָרען; — מיט אַ שטאַרקער האַנד
צורייסט ער יעדען דריקענדען געפֿיהל,
אין געהט אַלץ ווייטער, שטאָלצער אין זיין שטאַנד.—

איהם רופֿט צום וואַלד, איהם רופֿט צום טהאָל אַרויס,
אַ שטימע הערט ער אין דער ווייטער וועלט,—
איהם טרייבט די נויט פֿון יעדער ליידענדער הויז
צו זוכען דאָס, וואָס יעדען שקלאַפֿען פֿעהלט.—

ביי'ן זייט פֿון באַרג זעצט ער זיך שטיל אַוועק,
און דענקט מיט פֿריידע פֿון דער פֿריהלינגס־צייט;
ער זוכט קיין ענדע ניט, ער זוכט קיין ברעג,
זיין ציעל איז נור צו גאַרן נאָך דאָס, וואָס איז ווייט.—

איהם ציהט דאָם הערץ צו ווייטע, ווייטע לענדער,
זיין זעעלע שמאַכטעט נאָך אַ זיסען טרוים,—
איהם בינדען ניט די אַלטע לעבענסבענדער,
די אַלטע זיטען-פפליכט בעוועגט איהם קוים.—

ער געהט אַרוים אין ווייטען, ווייטען לעבען,
ער וויל ניט וויסען פון קיין וועלטען-מאַכט;
אַליין זיין וויל ער אין זיין פרייען שטרעבען,
פון קיינעם ניט געדריקט, ניט אויסגעלאַכט.

מיעד זינקט זיין קאָפּ אַרונטער אויף דער ברוסט,
שטיל זיפצט ער, אין געדאַנקען שמאַרק פערטיעפט;
אָפט דענקט ער לאַנג פון זיסער קינדער-לוסט,
אָפט פון דער וועלט, דאָך—ניט מיט גאַל און גיפט —

ער וויל קיין וועזען ניט, קיין מענשען דריקען,
ער שטרעבט ניט צו געווינען וועלכע מאַכט;
און זוכט ער מאַכט, איז עס די מאַכט צו שיקען
די ליכט פון פרייהייט דורך דער וועלטען-נאַכט.—

ער פרעדיגט ניט קיין דומהייט און קיין גלויבען,
ער גיט דער וועלט ניט, וואָס זי דאַרף ניט מעהר;
ער שטרעבט די וועלט, די מענשהייט צו ערהויבען,
אַוועקנעהמענדיג די לאַסט וואָס איז איהר שווער.—

און ווען ער זעהט די וועלט אין פראַכט און גלאַנץ,
די הייליגע שעהנקייט פון דעם וועלטען-אַלל;
ווען יונג און אַלט בעוועגען זיך צום טאַנץ,
בעלי כטעט פון דעם לעבענ׳ס פריידען-שטראַהל;—

ווען פרייער לעבען רעגט זיך איבעראַל,
ווען אַלע הערצער שלאָגען שטאַרק מיט לוסט;
און אַלע הערען דעם זיסען פרייהייטס-שאַל
וואָס רופט זיי פון דער ווייטען, אונבעוואוסט;—

ווען אַלע פּולסען שלאָגען מיט דער פֿרייד
פֿון דאַזיין, און די וועלט זעהט אויס ווי ניי;
ווען אויך דער אָרעמסטער ווערט בעפֿרייט פֿון לייד
און איז נאָך לאַנגען שקלאַפֿען ענדליך פֿריי;—

ווען פֿון דער וועלט פֿערשווינדעט דאָס, וואָס דריקט,
און אויך די לופֿט ווערט ריין, און שטיקט ניט מעהר·
ווען אַלל׳ דאָס פֿינסט׳רע ווערט אַוועקגעשיקט
אין פֿינסטערן אָבגרונד, און ס׳איז קיינעם שווער

צו שאַפֿען, צו געניסען, און צו זיין;
ווען קלאָג, און נויט, און יעדער יאָך פֿערשווינדט,—
און אלע לענדער שטימען גענצליך איין;—
ווען אין דער האַרץ פֿון בלינדען שקלאַפֿען צינדט

זיך אָן דאָס הייליגע, זיסע פֿרייהייטס-ליכט,
און ער ווערט פֿריי, און בראַוו, און שטאַרק, און קלוג;
ווען ריין און עהרליך צייגט זיך יעדעס געזיכט,
און אַלע הערצער זיינען פֿריי פֿון טרוג:—

ווען דורך דער וועלט ציהט דורך דער פֿרייהייטס-קלאַנג,
און אַלע וואַכען אויף; און קיינער מעסט
זיין גרויסקייט ניט געגען צווייטענס, און קיין צוואַנג
הערשט מעהר ניט, נור די וועלט ווי אַ פֿעסט

איז אויסגעציערט מיט פֿרייהייטס-פֿאָהנען, און
מיט קרענצע, — ווען די וועלדער זיינען פֿריש,
און אַלעס גלענצט בעלייכטעט פֿון דער זונן,
און יעדען איז דאָס לעבען ליעב און זיס;—

דאַן וואַכט אויף אין זיין ברוסט אַ גרויסער גייסט,
אַ פֿריידענ-רויש לויפֿט דורך זיין קערפּער דאַן,
און מיט אַ שטורעמדיגער הייליגער גבורה רייסט
זיך זיין געמיט צום שטאָלצען פֿרייען מאַן;—

די העכסטע פרייד פון לעבען פיהלט ער דאַן,
און זיסע טרערען טריפען פון זיין הערץ;
דאַן שמייכעלט ער צום טראָץ פון דעם טיראַן,
דאַן לאַכט ער זאַנפט פונ'ם גרויסען וועלטענ-שמערץ;—

זיין האַרץ צוגעהט; זיין ליידענדער געמיטה
ווערט לויז-געבונדען פון זיין לאנגען צוואַנג;
מיט שטאָלץ בעוועגט זיך יעצט זיין פרייער שריט,
און פאַר זיין אַרבייט איז איהם יעצט ניט באַנק—

זיין שטימע הויבט זיך אויף מיט געטער-מאַכט,—
זאַנפט ווי די שטימע פון דער טויב און שוואַן,
זיס ווי די נאַכטיגאַל'ס שטים, וואָס קלינגט ביי נאַכט,—
שטאַרק ווי דער דונער-קלאַפ ביי'ם אָקעאַן;—

אונד אין זיין גייסט, מיט'ן פרייהייט'ס גייסט פעראיינט,
בליקט ער מיט ליעבע אויף'ן אָרעמאַנס געצעלט;
און מיט די בליקען, וועלכע זיינען נאָך פערוויינט
פון פרייד, בענשט ער מיט פרייד די גאַנצע וועלט.—

פ ר י י ה י י ט.

נאָך בענקט די וועלט נאָך פרייהייט'ס זיסען פריעדען,
נאָך לעבט די צוקונפט אין דעם שקלאַפען'ס ברוסט;
דער וועלטענ-אורטהייל איז פיר א י ה ר ענטשיעדען,
עס שטרעבט דער מענש צו איהר אין לעבענס-לוסט!—

* *
*

נאָך האָט דער אַרביימער זיין זעלבסט-בעוואוסטזיין,
נאָך איז דער מענשענ-פונק אין איהם ניט טוידט,—

ענטציקט פֿון פֿרייהייט וועט אַמאָל זיין ברוסט זיין,
און זיינע טעג וועל'ן זיין פֿריי פֿון נויט. —

* *
*

אַ ליכט וועט אויפֿגעהן אין די קומענדע צייטען,
דער מענש וועט שטיין אין קראַפֿט ווי ניי בעלעבט,—
די שלעכטע דורות וועל'ן זיך לאַנגזאַם בייטען,
די וועלט וועט האָבען דאָס, צו וואָס זי שטרעבט...

נייע און אלטע ליעדער.

זיי קלינגען מיר פֿרעמד, יענע אַרבייטער ליעדער,
וואָס איך האָב געזונגען, און וויל זינגען ווידער.
עס ווילט זיך מיר לעבען, עס ווילט זיך געניסען,
איך וויל מיינע אויגען פֿונ'ם עלענד פֿערשליסען,
און מעהר פֿון קיין אַרמוטה, און דחקות ניט וויסען.
עס רופֿען מיך שטימען פֿון שענערע וועלטען,
וואו גראָבקייט און אָרעמקייט זעהען זיך זעלטען,—
פֿון וועלטען פֿון פֿריידע, און גליקליכע טרערען,
פֿון בעסערע זיטען, און לייכטערע לעהרען,
פֿון קונסט, און געשמאַק, פֿון טאַלאַנט און ענטציקען,
פֿון גליהענדע הערצער, און שטראַהלענדע בליקען.
עס רופֿען מיך שטימען, און וועקען, און ריהרען,
און ווילען צו בעסערע צייטען מיך פֿיהרען,—
צו צייטען פֿון גלויבען, און גליקליכעס האָפֿען,
פֿון רוהיגעס וואַכען, און זאָרגלאָזעס שלאָפֿען,
פֿון לופֿטיגעס לאַכען, און זאַנפֿטערע שמייכעל,
פֿון הערצער בעגרענצטע, און גלויבענדען שכל.

װי ליבליך זיי קלינגען, די שטימען פֿון װײטען!
װי אונגערן ס'װילט זיך די עהרע פֿערבייטען!
דעם אַרבײטער'ס לעבען װי טרױריג עס קלינגט מיר;
װי דונקעל, און פֿינסטער, און שרעקליך עס װינקט מיר
פֿון װײטען דער עװיגער עלענד, װאָס דריקט איהם
און קװעלט איהם, און פּלאַגט איהם, און מאַטערט, און
שטיקט איהם!
װי קליין איז זיין װעלטעל, װי דונקעל זיין לעבען,
װי ענג איז זיין „איך", װי בעשרענקט איז זיין שטרעבען!
אָהן שכל, אָהן װיסען, אָהן גייסט, און אָהן מח,
אָהן פֿרישקייט, אָהן זאַפֿט, אָהן לעבען, אָהן כח,
פֿערדאַרט, און פֿערטריקענט, צודריקט און פֿערװיאַנעט
דערשלאָגען, פֿערװאונדעט, צובלוטיגט, צוראַנעט:
גענאַרט, און בעטראָגען, פֿערדומט און געבלענדעט,
פֿאַרשפּעט, און ערנידעריגט, פֿערשטױסען, געשענדעט,
בערױבט, און בעגזל'ט, געפּליקט, און געשונדען.—
װי טרױדיג זיי קלינגען, די פֿריהערע ליעדער,
דאָך װילט זיך געדענקען און זינגען זיי װידער!—

צום פאלק.

1.

איך האַס דיין דומהייט אונד דיין בלינדקייט, פֿאָלק,
אין דיין געשפּרעך געפֿין איך קיין פֿערשטאַנד,
דיין שאַרפֿער װיטץ ערשיינט מיר אבגעשמאַקט,
דיין פֿלאַכע פֿרייד איז ניט די מייניגע,
אונד דאָך װי אַכט איך אונד בעװאונדער דיך!

דיין שווערע מיה, דיין לעבען אָהנע רוה,
דיין ריעזענקראַפֿט, דיין שטילע טהעטיגקייט,
די וואונדערוועריקע דיינע, ווען איך זעה—
דאַן שטעה איך שטיל אונד האָב רעספּעקט פֿאַר דיר.
דער פֿעלז איז מעכטיג אין דער וויסטענעס,
דער וואַלד איז אימה׳דיג אין צייט פֿון שטורם,
דער שטראָם איז שרעקליך אין זיין ווילדען האַסט,
דאָך פֿעלז אונד וואַלד אונד שטראָם פֿערשווינדען גלייך,
ווען דו בעריהרסט זיי מיט דיין שטאַרקער האַנד.
וואָלסטו פֿעראייניגט שכל מיט דיין קראַפֿט,
ווי גרויס, ווי גליקליך וואָלסטו דאַן געוועזן?

2.

דו נעהמסט זיך איבער מיט דעם נאָמען מענש
אונד זאָגסט, דו ביסט דער קעניג דער נאַטור—
פֿערשטעהסטו וואָס עס הייסט צו זיין אַ מענש?
עס בויט דער אַדלער זיך אַ נעסט ווי דו,
די פֿרייע פֿויגעל זוכט זיך שפּייז ווי דו,
די שוואַכע פֿליעג פֿערמעהרט זיך זאָ ווי דו,
די קליינע מילב איז פֿלייסיג זאָ ווי דו—
אין וואָס בעשטעהט דיין הויכע מענשליכקייט?
ביזטו דאָס קליגסטע וועזען אויף דער ערד?
פֿערשטעהסטו זיך, פֿערשטעהסטו די נאַטור?
האָסטו געפֿיהל פֿאַר שעהנקייט, קונסט אונד פּראַכט?
געפֿינסטו לוסט אין פֿרייהייט, פֿרייד אין לוסט?
ביזטו געניינגט צו פֿריעדען, רוה אונד גליק?
זאָג, איז דיין פֿריינדשאַפֿט גרויס, דיין ליעבע ריין?
אייב ניט, וואָס ביזטו דען? וואָס ביזטו דען?—

3.

דו לעבסט אונד ווייסט ניט וואָס דאס לעבען איז,
דו שטאַרבסט אונד ווייסט ניט וואָס דאָס שטאַרבען איז,

דו גלויבסט אונד ווייסט ניט וואָס דאָס גלויבען איז,
דו האָפסט אונד ווייסט ניט וואָס דאָס האָפען איז.
וואָלסטו פערשטאַנען וואָס דאָס לעבען איז,
אונד אויך פערשטאַנען וואָס דאָס שטאַרבען איז,
וואָלסטו פערשטאַנען וואָס דאָס גלויבען איז
אונד אויך פערשטאַנען וואָס דאָס האָפען איז—
דאַן וואָלסטו ניט געלעבט אין שווערער נויטה,
אונד ניט געשטאָרבען אָפט ניט לעבענדיג,
דאַן וואָלסטו ניט געגלויבט אין ווינד אונד שטויב
אונד ניט געהאָפט אויף דאָס וואָס קען ניט זיין.
דיין בלייך געזיכט וואָלט זיין פון קרעפטען רויט,
אונד פריידענהעל וואָלט זיין דיין דונקלע אויג,
דיין שוואַכע האַנד וואָלט זיין ווי אייזען שטאַרק,
אונד הירשען-פלינק דיין קרעפטענלאָזער פוס.
דיין הערץ וואָלט פיהלען, אָבער זיפצען ניט,
דיין קאָפף וואָלט דענקען, אָבער זאָרגען ניט,
דיין מויל וואָלט ריידען, אָבער פלוכען ניט:
דיין יעדעס וואָרט וואָלט זיין אַ זיסער קלאַנג,
אונד דו — אַ פריהלינג אויף דער שעהנער ערד.

4.

איהר זיצט געדריקט אין רייכע, גרויסע שטעדט
וואו יעדע הויז איז ווי אַ פעסטונג הויך.
האָט איהר דען מורא דאָס די פרישע לופט,
וואָס וועהט צו אייך פון וואַלד, אונד פעלד, אונד טהאַל
וועט אייך ערשטיקען ווי אַ בייזער פיינד?
איז אייך די ענגקייט אונד דער טומעל ליעב?
איז אייך דער דלות אונד דער עלענד זיס?
איז אייך די וועלט ניט ליעב אָהן שטויב אונד שמוץ?
צושטערט די טורמעס וואו איהר זיצט געדריקט!

לאָזט הינטער זיך דעם רעש אונד די זינד
אונד קעהרט זיך אום צו דער נאַטור צוריק.
פערשפרייט זיך אויף דער שעהנער, ברייטער ערד
אונד בויט זיך שטעטלאַך ריין, אונד קליין, אונד רייך,
וואו יעדע וואָהנונג זאָל אַ טעמפעל זיין,
שעהן פאַר דעם אויג אונד פאַר דעם גוף בעקוועם.
די פעלזען וועלען געבען שטיין גענוג,
די וועלדער וועלען געבען האָלץ גענוג,
די גריבער וועלען געבען ליים גענוג,
אונד איהר האָט קרעפטען אונד פערשטאַנד גענוג.
זאָל איבער אייך דער הימעל גלענצען העל,
די שעהנע זונן אייך לייכטען אונגעשטערט,
זאָל'ן פויגעל זינגען אייך אַ מאָרגענליעד,
דער דופט פון פעלדער זאָל פערוויגען אייך.
זאָל'ן אייערע גאַסען זיין ערפילט מיט פרייד,
מיט פלייט — אונד צימבעל אונד גיטאַרענקלאַנג.
זאָל אייער לעבען ווערען פריי אונד גרויס,
אונד איהר געזונד אונד פריש אונד לעבעדיג,
די אַלטע לייט ווי טענענבוימער פעסט,
די יונגע קינדער קרעפטיג, שעהן און גוט,
די יונגע לייט ווי צעדערבוימער שטאַרק,
בעקריינט מיט שעהנקייט ווי דער גאָט פון ליכט, *)
אונד פול מיט לעבען ווי דאָס לעבען זעלבסט.
די מיידלעך'ס באַקען צאַרט אונד ראָזענרויט,
דער אָטהעם ריין אונד זיס ווי בלומענדופט,
די אויגען שטראַהלענדיג אונד ליעבעפאָל,
דאָס לאַכען טרעלענדיג אונד זילבערהעל
ווי וואָלט עס מיך געפרעהט אייך זאָ צו זעהן!

*) אפאָלאָ.

צו מיינע ברידער.

די פֿיעדעל בין איך,
די סטרונעס זייט איהר,
נור איהר קענט דעם קלאַנג
ערוועקען אין מיר.

* *
*

דאָס ליעד וואָס איך זינג
פֿערדאַנק איך נאָר אייך,
אַליין בין איך שטום
ווי מאַרמאָר־שטיין גלייך.

* *
*

און ליעב איך אייך ניט,
און ווער פלוצלינג מיעד,
דאַן זינגט זיך ניט מעהר
קיין איינציגעס ליעד...

פריהלינגס-געוויטער.

פֿעלקער, אין שמערץ צייט פֿיעלע יאָהר געבונדען,
דענקט פֿון ערלייזונג אונד פֿון פֿרייערע שטונדען.
ברעכט איין די מויערען פֿון דער אונבעזיננונג,
אונד קעמפֿפֿט מיט מענער־מוטה פֿאַר איי'ר ענטרינונג!
רייסט זיך ווי שטראָמען פֿון די בערג, די ענגע,
אונד נעהמט די וועלט מיט קאַמפּף אונד שטורם־געזענגע.
טויטעט דאָס פֿאַלשע, אונד פֿערניכטעט דאָס שלעכטע,

בעפֿרייט דאָט ערדעלע, דאָס ריין־גערעכטע.
זייט ווי די לייבען אין דער מִדבר מעכטיג,
אונד רייסט אין שטיקער וואָס איז נידערטרעכטיג!
זייט ווי די וועלדער שטאַרק אין נייעם בליהען,
אונד ווי די זונן זאָל אייער לעבען גליהען.
בעפֿרייט די אָרימע, שטיצט די בערויבטע,
לערנט די פֿערבלענדעטע, די יאָך־בעטויבטע,
ווערט דורך די ליידען איי׳רע שטאַרקער, קליגער,
אונד שטעהט אין לעבען ווי בעקרענצטע זיעגער!
אַ וועלט זאָל אויפֿשטעהן פֿון דער וועלט׳ס רואינען,
קיין מענשען־טרעהר זאָל מעהר אומזיסט ניט רינען.
קיין אָרימאַן זאָל אויף דער ערד ניט קלאָגען,
קיין מענש זיין ברודער־מענש צו טויט ניט שלאָגען...
גערעכטיגקייט זאָל אייער גליק בעקרוינען,
פֿרייהייט — די וועלט אונד אייער זיין, בעשעהנען.

א גאָלדענע פעדער.

אַ גאָלדענע פֿעדער האָסטו מיר געשאָנקען, מיין פֿריינד;
זי האָט מיר אין אָנפאַנג גאָר ליעבליך און רייצענד געשיינט;
און אַלס איך האָב שפּעט אין דער נאַכט מיינע פֿערזען געשמידט,
האָט זי מיר געפֿינקעלט און זאָ ווי אַ כישוף געגליהט...

* * *

עס האָבען די אויגען אַ קראַפּט אַ געהיימע געשפּירט,
דאָס האָט זיי אַ שטראַהל פֿון דער גאָלדענער פֿעדער בעריהרט.
זי האָט מיך געבלענדעט און איך האָב איהר שעהנקייט בעטראַכט,
דאָך, אַך! אין מיין פֿרייהייטס־ליעד האָב איך אַ פֿעהלער געמאַכט...

א ו נ ר ו ה.

אַ שטיקעל שטויב אין גרויסען, ברייטען וועלט־רוים,
דאָך שטאָלצער פֿון אַ גאָט דורך זעלבסט־בעוואוסטזיין,
האָב איך, אַ טרוימער, געוואַנדעלט דורך דאָס לעבען,
פֿערלייקענדיג דעם הימעל און די געטער,
די בלוט־פֿערלאַנגענדע, די מענשען־פֿרעסענדע,
קיין מאָהל געוועזענע און בייזע געטער.—
אָה, ליעבער אין אַ מדבר וואָלט איך וואַנדלען,
אין מענשען־לעערע, לעבענס־לעערע סטעפּעס,
וואו ס׳וואַקסט קיין גראָז, קיין בלומע און קיין בוים ניט,
וואו ס׳פֿליסט קיין וואַסער און עס ווייעט קיין ווינטעל;
וואו אונערטרעגליך ברענט די זונן און פֿלאַקערט
נאָך הייסער ווי דער פֿייער־פֿלאַם פֿון גיהנם,
און איהרע שטראַהלען ברענען אויף די שטיינער,
די ווילדע, קאַלע, אונבעגראָזטע שטיינער,
און מאַכען גלוטהיג־הייס די הייסע זאַמד־וועג,
וואו טיעף פֿערזינקט דער פֿוס פֿון וואַנדערער; —
ווי, ליעבער אין אַ מדבר וואָלט איך וואַנדלען,
אין איינזאַמקייט, אָהן לאַבונג און ערפֿרישונג,
אין האַנד דעם וואַנדער־שטאַב, אָהן ברויט, אָהן וואַסער,
נאָך רוהע שמאַכטענדיג און לעבען זוכענדיג,
נאָך מענשען בענקענדיג און איינזאַם שטאַרבענדיג;
און אַלע שמערצען וואָלט איך שטיל פֿערטראָגען
און שטיל און רוהיג וואָלט איך אויסגעגאַנגען,
אַ ו ו י ס ט ע זעהענדיג און קיין גן־עדן! —
יא, ליעבער אין אַ מדבר וואָלט איך שטאַרבען,
אַלס וואַנדלען אין אַ וועלט פֿול פּראַכט און שעהנקייט,

אומרוישט פֿונ'ם הייסען, טויזענדפֿאַכען לעבען,
אומרוישט פֿון גליק, פֿון פֿריידע און ענטציקען,
די זיסקייט פֿיהלענדיג פֿון קורצען דאַזיין,
און פֿיהלענדיג די הייסעסטע פֿערלאַנגען
און דאָך פֿאַרברענט, פֿערצעהרט זיין און פֿערשמאַכטעט,
און אומגעהן הונגעריג אין קאָרן-פֿעלדער
און דורשטיג ביי די מאַרמאָרנע פֿאָנטאַנען,
פֿאַר י ע נ ע ם שאפֿענדיג אַ גליקליך לעבען,
און זעלבסט, ניט שרייענדיג, צום טוידט פֿערוועלקען,
אַ ג ן ע ד ן זעהענדיג און ניט קיין ו ו י ס ט ע —
אָה, ליעבער אין אַ מדבר וואָלט איך וואַנדלען!—

FINIS